

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΑΙΟΥ ΕΞΤΡΕΜΙΣΜΟΥ (ΡΝΕ/ΣΝΕ) ΚΑΙ ΑΠΟ-ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αρχές, προκλήσεις και μέθοδοι

Leena Malkki, Mina Prokic και Irina van der Vet

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ PVE/CVE/DERAD	6
2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ;	8
3. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ;	11
4. ΠΟΤΕ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ;	12
5. ΠΟΙΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙ;	13
5.1 Επιλογή του αξιολογητή	13
5.2 Συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών	14
6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	16
6.1 Διαμορφωτική αξιολόγηση	16
6.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας	18
6.3 Αξιολόγηση αποτελεσμάτων	19
6.4 Άλλοι τύποι αξιολόγησης	21
6.5 Συνδυασμός τύπων αξιολόγησης	23
7. ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	24
7.1 Σχέδια αξιολόγησης	24
7.2 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	28
7.3 Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων	32
8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ..	34
9. ΟΚΤΩ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	37
ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	40

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το INDEED E-Guidebook 1 συντάχθηκε από τις Leena Malkki, Mina Prokic και Irina van der Vet (Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι).

Η δουλειά τους υποστηρίχθηκε από άλλους εταίρους του έργου, ιδίως από τον Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), ο οποίος συμμετείχε στη συγγραφή των κεφαλαίων 5 και 7 και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της έννοιας της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης, την Marzena Kordaczuk-Was (Polish Platform for Homeland Security), η οποία συμμετείχε στη συγγραφή του κεφαλαίου 6.1. και από τους Hannah Reiter και Norbert Leonhardmair (VICESSE), οι οποίοι συνέβαλαν στο κεφάλαιο 8.

Οι συγγραφείς επιθυμούν να ευχαριστήσουν τους εξωτερικούς αξιολογητές για τα πολύ χρήσιμα σχόλιά τους σε προηγούμενες εκδόσεις των ηλεκτρονικών οδηγών: Markus Kaakinen (Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι), Joel Busher (Πανεπιστήμιο Coventry), Ioan Durnescu (ομάδα επανένταξης του RAN), Katrien Van Mele (Ένωση φλαμανδικών πόλεων και κωμοπόλεων), Marteen Dewaele (Ένωση φλαμανδικών πόλεων και κωμοπόλεων), Anneli Portman (Φινλανδικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας) και Miila Lukkarinen (πόλη του Ελσίνκι).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί του INDEED έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν μια καλή κατανόηση της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να εφαρμοστεί στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού ή της υποστήριξης της απο-ριζοσπαστικοποίησης (PVE/CVE/Derad), καθώς και για να παρέχουν καθοδήγηση κατά το σχεδιασμό τέτοιων πρωτοβουλιών. Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί είναι γραμμένοι κυρίως για τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα. Επιπλέον, μπορούν να είναι χρήσιμα εργαλεία για επαγγελματίες αξιολογητές και ακαδημαϊκούς που συμμετέχουν στην αξιολόγηση τέτοιων πρωτοβουλιών και θέλουν να εξοικειωθούν περισσότερο με την αξιολόγηση βάσει αποδεικτικών στοιχείων ή τη διενέργεια αξιολογήσεων ειδικά στον τομέα PVE/CVE/Derad.

To INDEED E-Guidebook 1 παρέχει μια συνοπτική εισαγωγή στις βασικές αρχές της αξιολόγησης και στο τί είναι μια τεκμηριωμένη προσέγγιση της αξιολόγησης. Παρουσιάζει τους διάφορους τύπους αξιολόγησης, τους σχεδιασμούς και τις μεθόδους και παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το πότε πρέπει να γίνονται αξιολογήσεις και ποιος πρέπει να τις κάνει. Περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο για τη δεοντολογία και την αξιολόγηση, καθώς και πολυάριθμα παραδείγματα προηγούμενων αξιολογήσεων πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

To INDEED E-Guidebook 2 εμβαθύνει στον τρόπο εφαρμογής μιας τεκμηριωμένης προσέγγισης στην αξιολόγηση. Παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της αξιολόγησης στον σχεδιασμό της πρωτοβουλίας, καθώς και οδηγίες βήμα προς βήμα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας αξιολόγησης με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία. Περιλαμβάνει επίσης περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το πώς να διασφαλιστεί η δεοντολογική διεξαγωγή της αξιολόγησης.

Ο κύριος σκοπός των ηλεκτρονικών οδηγιών του INDEED είναι να εξοικειωθούν οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής με τις αρχές και τις πρακτικές της αξιολόγησης βάσει τεκμηρίων, ώστε να μπορούν να ενεργούν ως **καλά ενημερωμένοι φορείς ενδιαφερόμενοι** στις αξιολογήσεις και να γνωρίζουν πώς να σχεδιάζουν και να υλοποιούν πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν αποτελεσματικά. : Ο ρόλος του **αξιολογητή απαιτεί βαθύτερη εξειδίκευση** στις πρακτικές, τους σχεδιασμούς και τις μεθόδους αξιολόγησης από αυτή που περιλαμβάνεται στους ηλεκτρονικούς οδηγούς. Αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν αποφασίζεται ποιος θα ενεργήσει ως αξιολογητής.

Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί αποτελούν μέρος της εργαλειοθήκης INDEED για επαγγελματίες πρώτης γραμμής και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που αναπτύχθηκε από το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο INDEED (2021-2024). Στόχος του έργου INDEED ήταν να ενισχύσει τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητες των επαγγελματιών και των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής που ασχολούνται με πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad και θέματα αξιολόγησης βάσει αποδεικτικών στοιχείων. Αυτή η εργαλειοθήκη περιλαμβάνει επίσης το **εργαλείο αξιολόγησης INDEED**, το οποίο παρέχει πιο λεπτομερείς οδηγίες και προτάσεις. Για να αποκτήσετε πρόσβαση στην εργαλειοθήκη INDEED, μεταβείτε στη διεύθυνση www.indeedproject.eu.

1.ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ PVE/CVE/DERAD

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, πολλές χώρες έχουν αναπτύξει τρόπους για **την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης προς τον βίαιο εξτρεισμό, καθώς και για την ενθάρρυνση της αποριζοσπαστικοποίησης** και της εγκατάλειψης του εξτρεισμού. Τέτοιες πρωτοβουλίες είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Αυτό έχει οδηγήσει στην εισαγωγή μιας μεγάλης ποικιλίας πολιτικών, στρατηγικών και πρακτικών που στο παρόν ηλεκτρονικό εγχειρίδιο ονομάζονται **πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad**.

Οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που διαφέρουν σημαντικά από πολλές απόψεις.

Στην εφαρμογή τους μπορούν να συμμετέχουν διάφοροι τύποι **φορέων**, όπως, για παράδειγμα, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εργαζόμενοι πρώτης γραμμής (εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες υγείας και κοινωνικοί λειτουργοί), αρχές ασφαλείας (αστυνομικοί και σωφρονιστικοί υπάλληλοι), θρησκευτικές κοινότητες, ερευνητές και άλλοι εμπειρογνώμονες. Είναι σύνηθες και συνιστάται οι πρωτοβουλίες αυτές να περιλαμβάνουν κάποιο επίπεδο συνεργασίας πολλών φορέων.

Οι πρωτοβουλίες μπορούν να λάβουν χώρα σε διάφορα **κοινωνικά περιβάλλοντα**, όπως σχολεία, κοινοτικά και θρησκευτικά κέντρα, κέντρα νεολαίας, κοινωνικές υπηρεσίες, αθλητικοί σύλλογοι και φυλακές.

Το **πεδίο εφαρμογής και η διάρκεια** ποικίλλουν επίσης. Ορισμένες πρωτοβουλίες είναι μικρής κλίμακας, ενώ άλλες είναι εθνικής εμβέλειας. Ορισμένες πρωτοβουλίες είναι μακροπρόθεσμες ή ακόμη και μέρος των μόνιμων καθημερινών δραστηριοτήτων, ενώ άλλες έχουν σχεδιαστεί για βραχυπρόθεσμες δράσεις. Σε σχέση με αυτό, υπάρχουν επίσης διαφορές στη **χρηματοδότηση**. Είναι σύνηθες για τις πρωτοβουλίες να έχουν σχετικά βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση έργων από το κράτος, τους δήμους, φιланθρωπικά ιδρύματα ή οργανισμούς, ενώ ορισμένες πρωτοβουλίες έχουν καταφέρει να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Οι πρωτοβουλίες διαφέρουν ως προς το ποιος είναι ο **εμπνευστής**. Ορισμένες είναι πρωτοβουλίες από πάνω προς τα κάτω που αναπτύσσονται από το κράτος ή τον δήμο, ενώ άλλες είναι πρωτοβουλίες από τη βάση που αναπτύσσονται από μια ΜΚΟ ή μια κοινότητα.

Οι πρωτοβουλίες διαφέρουν ως προς την **εστίασή** τους. Ορισμένες πρωτοβουλίες επικεντρώνονται κυρίως στην αντιμετώπιση των εξτρεμιστικών πεποιθήσεων της ομάδας-στόχου, ενώ άλλες επιδιώκουν την πρόληψη ή τη διακοπή της συμμετοχής της ομάδας-στόχου σε βίαιες εξτρεμιστικές ενέργειες. Πολλές πρωτοβουλίες ασχολούνται και με τα δύο σε κάποιο βαθμό.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς τις **ομάδες-στόχους** και το **στάδιο της ριζοσπαστικοποίησης** στο οποίο επικεντρώνονται οι πρωτοβουλίες. Έχει επικρατήσει

να διαχωρίζεται ο τομέας PVE/CVE/Derad σε τρεις τομείς, ακολουθώντας το μοντέλο της δημόσιας υγείας:

- **Η πρωτογενής πρόληψη** απευθύνεται σε ολόκληρη την κοινωνία και έχει ως κύριο στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον βίαιο εξτρεισμό και την αύξηση της ανθεκτικότητας έναντι της ριζοσπαστικοποίησης. Οι πρωτοβουλίες αυτές λαμβάνουν συνήθως τη μορφή προγραμμάτων που προάγουν τη συμμετοχή, ενισχύουν το αίσθημα της ένταξης ή παρέχουν πολιτιστική εκπαίδευση και εκπαίδευση στον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης. Μπορεί επίσης να αντιμετωπίζουν κοινωνικές συνθήκες και ανισότητες που θεωρούνται παράγοντες ριζοσπαστικοποίησης.
- **Η δευτερογενής πρόληψη** ασχολείται με άτομα ή ομάδες που παρουσιάζουν ήδη σημάδια ριζοσπαστικοποίησης ή έχουν αναγνωρισθεί ως άτομα που διατρέχουν κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης. Τα μέτρα περιλαμβάνουν καθοδήγηση, βελτίωση των σχέσεων και της επικοινωνίας μεταξύ των αρχών και των κοινοτήτων που βρίσκονται σε κίνδυνο, καθώς και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων που θεωρούνται ευάλωτες.
- **Η τριτογενής πρόληψη** περιλαμβάνει τη στόχευση ατόμων ή ομάδων που έχουν ήδη εμπλακεί στον βίαιο εξτρεισμό. Σκοπός είναι να τους ενθαρρύνει να απομακρυνθούν από τις εξτρεμιστικές ιδέες ή/και συμπεριφορές. Οι πρωτοβουλίες σε αυτό το επίπεδο είναι συνήθως προγράμματα ατομικής καθοδήγησης που εκτελούνται σε διαφορετικά πλαίσια (φυλακή, επιτήρηση, κοινότητα) και σε διάφορους τύπους φορέων (κυβέρνηση, ΜΚΟ).

Σχήμα 1: Τομείς των δραστηριοτήτων PVE/CVE/Derad και οι ομάδες-στόχοι τους

Περισσότερες πληροφορίες

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (επιμ.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation (Εγχειρίδιο Routledge για τη ριζοσπαστικοποίηση και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης). Routledge.
- Koehler, D. (2017). Κατανόηση της αποϊδρυματοποίησης: Μέθοδοι, εργαλεία και προγράμματα για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεισμού. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεισμού: Εφαρμογή του μοντέλου δημόσιας υγείας. Πανεπιστήμιο Georgetown, Κέντρο Μελετών Ασφάλειας.
- Εισαγωγικός οδηγός: Εξτρεπισμός. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats...

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ;

Αξιολόγηση, σε γενικές γραμμές, σημαίνει αποτίμηση της εφαρμογής ή των αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας με όσο το δυνατόν πιο συστηματικό και αμερόληπτο τρόπο. Συνήθως διεξάγεται για να κατανοηθεί:

- Πώς εξελίσσεται η υλοποίηση της πρωτοβουλίας;
- Τι είδους αποτελέσματα έχει επιφέρει η πρωτοβουλία;
- Βασίζεται η πρωτοβουλία σε βάσιμες υποθέσεις;

Η αξιολόγηση δεν είναι το ίδιο πράγμα με την παρακολούθηση, αν και οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται μερικές φορές εναλλακτικά. Ούτε η αξιολόγηση είναι το ίδιο πράγμα με την εκτίμηση κινδύνου. Το πλαίσιο κειμένου 1 παρουσιάζει πώς ερμηνεύονται αυτοί και άλλοι συναφείς όροι στο παρόν ηλεκτρονικό εγχειρίδιο και πώς διαφέρουν από την αξιολόγηση.

1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΟΡΟΙ

Αξιολόγηση σημαίνει αποτίμηση της πρωτοβουλίας όσο το δυνατόν πιο συστηματικά και αμερόληπτα. Μπορεί να αναλύσει, για παράδειγμα, τα αποτελέσματά της, την αποτελεσματικότητα, την επιτυχία της εφαρμογής της ή τις υποκείμενες παραδοχές.

Η παρακολούθηση αναφέρεται στη συνεχή και τακτική συλλογή δεδομένων καθ' όλη τη διάρκεια της πρωτοβουλίας. Σκοπός της παρακολούθησης είναι η τεκμηρίωση και η παρακολούθηση της προόδου της. Τα δεδομένα συλλέγονται συνήθως από εκείνους που υλοποιούν την πρωτοβουλία. Η παρακολούθηση από μόνη της δεν περιλαμβάνει αξιολόγηση, αλλά τα δεδομένα που συλλέγονται κατά την παρακολούθηση μπορούν συχνά να χρησιμοποιηθούν ως δεδομένα για την αξιολόγηση.

Η εκτίμηση κινδύνου χρησιμοποιείται συχνότερα στον τομέα των PVE/CVE/Derad και αφορά στην εκτίμηση του κινδύνου ριζοσπαστικοποίησης ενός ατόμου. Έχουν αναπτυχθεί διάφορα εργαλεία εκτίμησης κινδύνου για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να ολοκληρώσουν τέτοιες εκτιμήσεις και έτσι να βοηθήσουν στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον καλύτερο τρόπο δράσης σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Η εκτίμηση επιπτώσεων είναι μια διαδικασία που προσδιορίζει και βοηθά στην κατανόηση των πιθανών συνεπειών και επιπτώσεων μιας πρωτοβουλίας. Μπορεί να διεξαχθεί για να ενημερώσει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σχετικά με τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της πρωτοβουλίας ή να αποκαλύψει τρόπους ενίσχυσης των θετικών επιπτώσεων. Οι εκτιμήσεις επιπτώσεων διεξάγονται συνήθως όταν σχεδιάζονται ή αναθεωρούνται νέοι νόμοι ή πολιτικές, προκειμένου να αποκτηθεί μεγαλύτερη εικόνα για το είδος των επιπτώσεων που έχουν (π.χ. σε θέματα φύλου, περιβάλλοντος ή παιδιών).

Αυτός ο ηλεκτρονικός οδηγός βασίζεται στις αρχές της **αξιολόγησης βάσει αποδεικτικών στοιχείων (Evidence-based Evaluation / EBE)**.

2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ INDEED ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (EBE)

Η αξιολόγηση βάσει τεκμηρίωσης είναι «μια διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης αξιολογήσεων που ενσωματώνει τα διαθέσιμα εξωτερικά στοιχεία, την επαγγελματική εμπειρογνομosύνη και τις αξίες, τις προτιμήσεις και τις συνθήκες των ενδιαφερομένων» (INDEED D1.2).

Η αξιολόγηση με βάση την τεκμηρίωση είναι ουσιαστικά μια προσέγγιση για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή αξιολογήσεων που βασίζεται στις αρχές της τεκμηριωμένης πρακτικής :

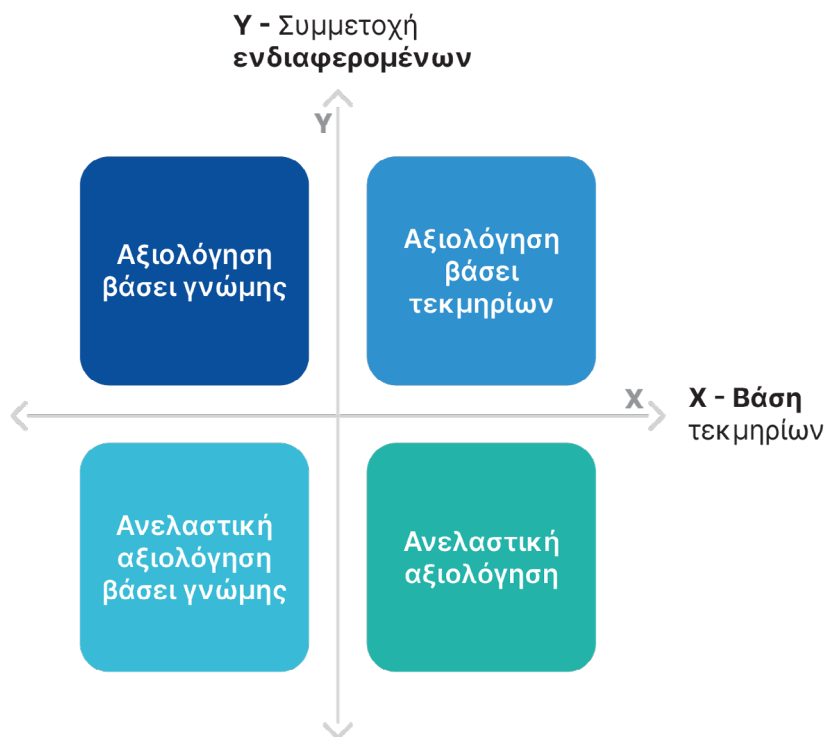
Principles of evidence-based practice

Αποδεικτικά στοιχεία - Η αξιολόγηση σχεδιάζεται και διεξάγεται με τη χρήση γνώσεων σχετικά με τις πρακτικές και τις μεθόδους αξιολόγησης. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ανάλυση (και συχνά τη συλλογή) εμπειρικών δεδομένων καλής ποιότητας.

Ενδιαφερόμενα μέρη - Η αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο και τις αξίες, τις ανάγκες, τις προτιμήσεις και τις συνθήκες των βασικών ενδιαφερομένων μερών. Αποσκοπεί στην υποστήριξη της μάθησης και της ανάπτυξης της αξιολογούμενης πρωτοβουλίας ή, γενικότερα, του τομέα PVE/CVE/Derad.

(Επαγγελματική) ανάλυση - Ο αξιολογητής έχει επαρκείς γνώσεις τόσο για τις πρακτικές αξιολόγησης που βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία όσο και για τις πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ώστε να διεξάγει μια καλά σχεδιασμένη αξιολόγηση και να διαμορφώνει ορθά συμπεράσματα με βάση τη συστηματική ανάλυση των δεδομένων. Ο αξιολογητής είναι επίσης σε θέση να διεξάγει την αξιολόγηση αμερόληπτα και δεοντολογικά.

Η αξιολόγηση : βάσει αποδεικτικών στοιχείων διαφέρει από μια διαδικασία αξιολόγησης με βάση τη γνώμη, η οποία καθοδηγείται από τη σύμβαση ή τη διαίσθηση και όχι από την ενδεδειγμένη διαβούλευση της σχετικής έρευνας σχετικά με τους σχεδιασμούς αξιολόγησης ή τη συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Διαφέρει επίσης από μια αυστηρή διαδικασία αξιολόγησης η οποία σχεδιάζεται και εφαρμόζεται χωρίς να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι προτιμήσεις των ενδιαφερομένων ή το πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά της υπό διερεύνηση παρέμβασης. Με βάση αυτούς τους χαρακτηρισμούς, η έννοια της EBE μπορεί να τοποθετηθεί γραφικά σε ένα πλέγμα τεσσάρων ιδανικών τύπων:

Σχήμα 2: Τέσσερις ιδανικοί τύποι αξιολόγησης

Όταν η αξιολόγηση σχεδιάζεται και υλοποιείται με τη χρήση της τεκμηριωμένης προσέγγισης, ενισχύεται η ποιότητα και η χρησιμότητά της. Η ενεργός συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών βοηθά να διασφαλιστεί ότι η αξιολόγηση είναι χρήσιμη και συναφής, καθώς και ότι είναι πιο πιθανό τα αποτελέσματά της να αξιοποιηθούν. Η προσοχή στα αποδεικτικά στοιχεία σημαίνει ότι βασίζεται στην καλύτερη δυνατή γνώση και χρησιμοποιεί σχετικά, αντιπροσωπευτικά και αξιόπιστα δεδομένα. Τέλος, η προσοχή στην επαγγελματική εμπειρογνωμοσύνη υπογραμμίζει τη σημασία της διασφάλισης ότι ιδίως ο αξιολογητής αλλά και οι βασικοί εμπλεκόμενοι φορείς έχουν καλή κατανόηση των πρακτικών αξιολόγησης, της πρωτοβουλίας και του πλαισίου της.

Περισσότερες πληροφορίες

- Το παραδοτέο D2.1 του INDEED σχετικά με τα θεμέλια της τεκμηριωμένης πρακτικής και της τεκμηριωμένης αξιολόγησης.
- INDEED E-Guidebook 2 - Πώς να σχεδιάζετε πρωτοβουλίες και αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad σύμφωνα με τις αρχές της τεκμηριωμένης πρακτικής

3.ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ;

Οι αξιολογήσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη επιτυχημένων και αποτελεσματικών πρωτοβουλιών. Η αξιολόγηση μεμονωμένων πρωτοβουλιών θα ενισχύσει επίσης τα θεμέλια του τομέα PVE/CVE/Derad γενικότερα.

Οι αξιολογήσεις υποστηρίζουν τη μάθηση και την ανάπτυξη

Ο σημαντικότερος ρόλος των αξιολογήσεων είναι να βοηθήσουν τους εμπλεκόμενους στην πρωτοβουλία να μάθουν από τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους. Αυτό οδηγεί σε πιο τεκμηριωμένες αποφάσεις και τελικά σε καλύτερες επιδόσεις. Μια αξιολόγηση είναι πιο χρήσιμη όταν τα αποτελέσματά της μπορούν να αξιοποιηθούν από εκείνους που υλοποιούν την πρωτοβουλία και δεν συνδέονται με αποφάσεις χρηματοδότησης που αναπόφευκτα δημιουργούν πίεση για την επίδειξη επιτυχίας.

Οι αξιολογήσεις καταδεικνύουν τη συμβολή μιας πρωτοβουλίας

Οι αξιολογήσεις μπορούν να βοηθήσουν τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να εξηγήσουν στους εταίρους υλοποίησης και τους χρηματοδότες τους, τους βασικούς παράγοντες που καθιστούν το έργο τους επιτυχημένο και, ως εκ τούτου, να προσδιορίσουν τί είδους πόροι και ικανότητες απαιτούνται για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους. Μπορούν επίσης να αναδείξουν τις πρακτικές, τις αξίες και τη συγκεκριμένη συμβολή μιας πρωτοβουλίας στον τομέα PVE/CVE/Derad.

Οι αξιολογήσεις αυξάνουν τη διαφάνεια και τη δημόσια λογοδοσία

Πολλές πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad χρηματοδοτούνται από δημόσιο φορέα, φιланθρωπικό ίδρυμα ή οργανισμό. Είναι σημαντικό να μπορεί να αποδειχτεί για ποιο λόγο χρησιμοποιήθηκε η χρηματοδότηση και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική της χρήση. Οι αξιολογήσεις μπορούν να παράσχουν τέτοιου είδους πληροφορίες και, ως εκ τούτου, να αυξήσουν τη διαφάνεια και τη δημόσια λογοδοσία μιας πρωτοβουλίας. Μια αξιολόγηση δεν παράγει δημόσια λογοδοσία μόνο επειδή τεκμηριώνει τί επιτυγχάνεται, αλλά και επειδή παρέχει πληροφορίες για το πώς μπορεί να βελτιωθεί η πρωτοβουλία. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να βοηθήσει στην ακόμα καλύτερη αξιοποίηση των πόρων στο μέλλον.

Οι αξιολογήσεις συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ισχυρότερης βάσης τεκμηρίωσης για πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad

Η αξιολόγηση με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία αποτελεί απαραίτητο μέρος της οικοδόμησης πρακτικών βασισμένων στην τεκμηρίωση - με άλλα λόγια, πρωτοβουλιών που σχεδιάζονται με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον τρόπο πρόληψής της. Προς το παρόν, η επιστημονική γνώση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και την πρόληψή της είναι ακόμη περιορισμένη. Δεν είναι ακόμη σαφές τι λειτουργεί και υπό ποιες συνθήκες στον τομέα PVE/CVE/Derad. Οι αξιολογήσεις θα μας βοηθήσουν να μάθουμε περισσότερα σχετικά με αυτό, ιδίως όταν τα αποτελέσματα δημοσιοποιούνται, επιτρέποντας στους ερευνητές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να τα αξιοποιήσουν στο έργο τους.

4. ΠΟΤΕ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Είναι αδύνατον να αρχίσετε να σκέφτεστε τη διεξαγωγή μιας αξιολόγησης πολύ νωρίς. Ιδανικά, το σχέδιο αξιολόγησης θα πρέπει να αναπτύσσεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία.

Η καλύτερη στιγμή για να αρχίσετε να σκέφτεστε πότε και πώς θα αξιολογήσετε την πρωτοβουλία είναι στο στάδιο του σχεδιασμού της. Μόνο με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να σχεδιαστούν οι πρακτικές συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης έτσι ώστε όλα τα απαραίτητα στοιχεία να είναι διαθέσιμα όταν έρθει η ώρα της αξιολόγησης. Μπορεί να είναι δυνατόν να γίνουν αξιολογήσεις που δεν είχαν αρχικά προγραμματιστεί, αλλά θα υπάρχουν πολλοί περισσότεροι περιορισμοί σχετικά με το τι ακριβώς μπορεί να αξιολογηθεί και πώς (βλ. INDEED E-Guidebook 2 για περισσότερα σχετικά με αυτό).

TIP:

Ιδανικά, οι αξιολογήσεις σχεδιάζονται ως μέρος του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας.

Ένας άλλος λόγος για να αρχίσετε να σκέφτεστε την αξιολόγηση από το στάδιο του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας είναι ότι οι αξιολογήσεις μπορούν να γίνουν από τα πρώτα στάδια της πρωτοβουλίας μέχρι το τέλος της.

Κατά το στάδιο του σχεδιασμού μιας πρωτοβουλίας, είναι δυνατόν να αξιολογηθεί το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας και οι υποκείμενες παραδοχές. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται διαμορφωτική αξιολόγηση. Εάν η πρωτοβουλία δοκιμαστεί πρώτα ως πιλοτική, είναι δυνατή η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής. Αυτού του είδους η αξιολόγηση, η οποία διενεργείται πριν από την έγκριση της τελικής έκδοσης της πρωτοβουλίας, αποκαλείται ενίοτε εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πρωτοβουλίας, είναι δυνατόν να αξιολογηθεί ο τρόπος με τον οποίο προχωρά η υλοποίηση και κατά πόσον η πρωτοβουλία λειτουργεί όπως προβλέπεται. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται αξιολόγηση διαδικασίας. Οι αξιολογήσεις μπορούν να υποδείξουν αδυναμίες και τρόπους βελτίωσης της πρωτοβουλίας. Όταν η εφαρμογή της πρωτοβουλίας έχει προχωρήσει για κάποιο χρονικό διάστημα, είναι επίσης δυνατό να ρίξετε μια πρώτη ματιά στα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματά της.

Μετά τη λήξη της πρωτοβουλίας, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια αξιολόγηση για να διαπιστωθεί κατά πόσον πέτυχε τους επιθυμητούς στόχους και πόσο ανθεκτικός ήταν ο αντίκτυπός της μακροπρόθεσμα. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται αξιολόγηση αποτελέσματος. Μπορεί να είναι χρήσιμη για το σχεδιασμό νέων πρωτοβουλιών και μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ακόμη μάλλον περιορισμένη γνώση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ:

Στο INDEED E-Guidebook 2, μπορείτε να βρείτε οδηγίες για το πώς να συμπεριλάβετε την αξιολόγηση στον σχεδιασμό της πρωτοβουλίας από την αρχή.

5. ΠΟΙΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙ

Οι αξιολογήσεις απαιτούν τη συμμετοχή πολλών σχετικών ατόμων και τον καθορισμό των ρόλων τους. Κάθε αξιολόγηση χρειάζεται προφανώς έναν αξιολογητή, αλλά θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν ενεργά διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Μια τεκμηριωμένη προσέγγιση της αξιολόγησης απαιτεί την προσεκτική επιλογή του αξιολογητή. Είναι επίσης σημαντικό να αποφασιστεί και να καθοριστεί πώς ακριβώς θα συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς, ποια θα είναι η σχέση τους με τον αξιολογητή και πώς θα συνεργαστούν όλοι μαζί.

5.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ

Η αξιολόγηση μπορεί να διεξαχθεί είτε από εξωτερικό είτε από εσωτερικό αξιολογητή. Ο αξιολογητής μπορεί να είναι ένα μόνο άτομο, αλλά μπορεί επίσης να υπάρχει μια ομάδα εμπειρογνομόνων αξιολόγησης.

Ο **εξωτερικός αξιολογητής** είναι κάποιος που δεν έχει ρόλο ή σημαντική σχέση με την πρωτοβουλία. Οι εξωτερικοί αξιολογητές είναι συνήθως σύμβουλοι ή ακαδημαϊκοί ερευνητές.

Ο **εσωτερικός αξιολογητής** είναι κάποιος που συμμετέχει σήμερα στην πρωτοβουλία ή στον οργανισμό/φορέα που είναι υπεύθυνος γι' αυτήν.

Το αν είναι προτιμότερο να υπάρχει εξωτερικός ή εσωτερικός αξιολογητής εξαρτάται από την πρωτοβουλία. Τα βασικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι τα ακόλουθα:

Πίνακας 1: Παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή αξιολογητή

Εμπειρογνωμοσύνη στην αξιολόγηση	Ο αξιολογητής θα πρέπει να γνωρίζει καλά τα σχέδια αξιολόγησης και τις σχετικές μεθόδους. Προηγούμενη εμπειρία στη διενέργεια αξιολογήσεων είναι πολύτιμη.
Γνώση του τομέα PVE/CVE/Derad	Ο αξιολογητής θα πρέπει να έχει καλή κατανόηση του PVE/CVE/Derad ως τομέα πολιτικής και των τύπων πρωτοβουλιών.
Γνώση της πρωτοβουλίας και του πλαισίου της	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι εξοικειωμένος με το πλαίσιο στο οποίο υλοποιείται η πρωτοβουλία, καθώς και με την ίδια την πρωτοβουλία.
Αμεροληψία και σύγκρουση συμφερόντων	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι σε θέση να αναλύσει την πρωτοβουλία με αμερόληπτο τρόπο και συνεπώς να μην έχει καμία σύγκρουση συμφερόντων με την αξιολόγηση ή την πρωτοβουλία.

Πρόσβαση σε δεδομένα	Ο αξιολογητής θα πρέπει να έχει πρόσβαση (ή να μπορεί να συλλέξει) όλα τα δεδομένα που απαιτούνται για την αξιολόγηση.
Κόστος/πόροι και διαθεσιμότητα	Θα πρέπει να υπάρχουν επαρκείς πόροι και χρόνος για τον αξιολογητή ώστε να ολοκληρώσει το έργο του.
Εμπιστοσύνη	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι σε θέση να κερδίσει την εμπιστοσύνη των ατόμων των οποίων η συνεργασία είναι απαραίτητη για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης.
Αξιοποίηση	Ο αξιολογητής θα πρέπει να διαθέτει αξιοπιστία και επικοινωνιακές δεξιότητες που ανοίγουν το δρόμο προς την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

Παραδοσιακά, η χρήση εξωτερικού αξιολογητή παρουσιάζεται ως η προτιμότερη επιλογή, επειδή πιστεύεται ότι καθιστά την αξιολόγηση πιο αμερόληπτη και αμερόληπτη. Υπάρχουν, ωστόσο, και λόγοι που συνηγορούν υπέρ ενός εσωτερικού αξιολογητή. Για παράδειγμα, ένας εσωτερικός αξιολογητής συχνά γνωρίζει καλύτερα την πρωτοβουλία και το πλαίσιο, μπορεί να έχει καλύτερη πρόσβαση σε δεδομένα και μπορεί να είναι σε θέση να οικοδομήσει καλύτερη εμπιστοσύνη με τους βασικούς ενδιαφερόμενους. Πιστεύεται επίσης ότι τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι πιθανότερο να αξιοποιηθούν εάν η αξιολόγηση διενεργείται από εσωτερικό αξιολογητή.

Κατά γενικό κανόνα, ένας εξωτερικός αξιολογητής αποτελεί προτιμώμενη επιλογή εάν ο στόχος είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας μιας πρωτοβουλίας (αξιολόγηση αποτελέσματος) ή/και εάν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο μέλλον της πρωτοβουλίας. Εάν ο σκοπός της αξιολόγησης είναι να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόστηκε η πρωτοβουλία (αξιολόγηση διαδικασίας) ή/και γίνεται για λόγους μάθησης, μια εσωτερική αξιολόγηση μπορεί επίσης να αποτελέσει επιλογή.

5.2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Μια τεκμηριωμένη αξιολόγηση απαιτεί την προσεκτική ενσωμάτωση των αναγκών, των αξιών και των περιστάσεων των ενδιαφερομένων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης. Εξ ορισμού, προωθεί έτσι μια προσέγγιση της αξιολόγησης με γνώμονα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Μια τέτοια προσέγγιση, με τη σειρά της, μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως αυτή της συνεργατικής, συμμετοχικής ή ενδυναμωτικής αξιολόγησης.

Σε μια **συνεργατική αξιολόγηση**, ο αξιολογητής δημιουργεί μια συνεχή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αξιολόγησης, ενώ παραμένει υπεύθυνος για τις διαδικασίες. Μια τέτοια συνεργατική αξιολόγηση μπορεί να βοηθήσει τον αξιολογητή να κατανοήσει καλύτερα και να ανταποκριθεί στις ανάγκες, τις αξίες και τις περιστάσεις των ενδιαφερομένων μερών στα διάφορα στάδια της διαδικασίας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των φάσεων προετοιμασίας, σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιοποίησης.

Σε μια **συμμετοχική αξιολόγηση**, ο αξιολογητής και τα ενδιαφερόμενα μέρη μοιράζονται από κοινού τον έλεγχο της διαδικασίας αξιολόγησης. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί

να περιλαμβάνει την από κοινού λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους της αξιολόγησης, το σχεδιασμό και τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων, καθώς και την από κοινού υλοποίηση και αξιοποίηση μιας αξιολόγησης. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει στα ενδιαφερόμενα μέρη όχι μόνο να εκφράσουν τις ανάγκες και τις αξίες τους, αλλά και να τις ενσωματώσουν ενεργά στη διαδικασία αξιολόγησης μέσω διαδικασιών συνδιαμόρφωσης.

Σε μια **αξιολόγηση ενδυνάμωσης**, ο αξιολογητής αντιμετωπίζει τα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. το προσωπικό της πρωτοβουλίας, τους συμμετέχοντες) ως έχοντες τον έλεγχο της διαδικασίας αξιολόγησης, ενώ παράλληλα αναλαμβάνει το ρόλο του καθοδηγητή ή του κριτικού φίλου. Σε αυτόν τον τύπο αξιολόγησης, οι ενδιαφερόμενοι φορείς είναι τελικά υπεύθυνοι για τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων (π.χ. σχετικά με τους στόχους της αξιολόγησης, το σχεδιασμό και τη συλλογή δεδομένων). Διεξάγουν επίσης και παραμένουν υπό τον έλεγχο της εφαρμογής και των μέτρων παρακολούθησης. Μια αξιολόγηση ενδυνάμωσης ζητάει, επομένως, από τα ενδιαφερόμενα μέρη όχι μόνο να εκφράσουν και να ενσωματώσουν τις ανάγκες, τις αξίες και τις περιστάσεις τους, αλλά και να αναλάβουν πλήρως την κυριότητα και την ευθύνη της διαδικασίας αξιολόγησης.

Μαζί, οι αξιολογήσεις συνεργασίας, συμμετοχής και ενδυνάμωσης αντικατοπτρίζουν τις ποικίλες μορφές που μπορεί να λάβει η συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε μια διαδικασία αξιολόγησης. Αν και οι προσεγγίσεις αυτές διαφέρουν κυρίως ως προς το ρόλο που αναθέτουν στα ενδιαφερόμενα μέρη, όλες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης των αναγκών, των αξιών και των συνθηκών των ενδιαφερομένων μερών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης. Καθεμία από αυτές, από την άποψη αυτή, υπόσχεται να ενισχύσει τη συμμετοχικότητα της αξιολόγησης, να δημιουργήσει εμπιστοσύνη μεταξύ αξιολογητή και ενδιαφερομένων και να βελτιώσει τον οργανωτικό προβληματισμό και τη μάθηση. Εάν εφαρμοστούν σωστά, μπορούν όλες να είναι κατάλληλες για την υλοποίηση μιας αξιολόγησης βασισμένης σε αποδεικτικά στοιχεία.

6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Υπάρχουν αμέτρητοι τύποι αξιολόγησης που διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τους στόχους, τις μεθόδους, το χρονοδιάγραμμα και το πεδίο εφαρμογής. Παρακάτω θα παρουσιάσουμε τους τρεις κύριους τύπους αξιολόγησης. Όλοι αυτοί οι τύποι μπορούν να υλοποιηθούν με τη χρήση της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης που περιγράφεται στο INDEED E-Guidebook 2 και με τη χρήση του εργαλείου αξιολόγησης INDEED.

6.1 ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η διαμορφωτική αξιολόγηση διεξάγεται συνήθως ως μέρος της διαδικασίας σχεδιασμού πριν από την έναρξη της υλοποίησης, αλλά μπορεί επίσης να διεξαχθεί για τρέχουσες πρωτοβουλίες όταν αυτές αναπροσαρμόζονται. Είναι ένας τρόπος αξιολόγησης του σχεδιασμού ή του σχεδίου της πρωτοβουλίας.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση εξετάζει συστηματικά την (προγραμματισμένη) πρωτοβουλία - τι επιδιώκει να κάνει, πώς θα επιτευχθούν οι στόχοι της και σε τι είδους υποκείμενες παραδοχές βασίζεται. Μπορεί να δείξει κατά πόσον το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας μπορεί να αναμένεται ότι θα προσφέρει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και πώς το σχέδιο θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή μιας πιλοτικής εφαρμογής της προγραμματισμένης πρωτοβουλίας, η οποία θα επιτρέψει τη δοκιμή του προγραμματισμένου έργου και των δραστηριοτήτων και τον έλεγχο της ορθότητας και της αποτελεσματικότητάς τους.

Όσον αφορά τις μεθόδους και τα δεδομένα, οι επιστημονικές δημοσιεύσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και την αποριζοσπαστικοποίηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αξιολογηθεί κατά πόσον οι υποθέσεις της πρωτοβουλίας υποστηρίζονται από τα υπάρχοντα στοιχεία. Μια άλλη συνήθης μέθοδος είναι η διεξαγωγή συνεντεύξεων και ερευνών μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων μερών για τη συλλογή των απόψεών τους σχετικά με το σχέδιο της πρωτοβουλίας. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με το πλαίσιο της πρωτοβουλίας για να διαπιστωθεί κατά πόσον ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προορίζεται να καλύψει.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι διαμορφωτικές αξιολογήσεις είναι:

- Βασίζεται το σχέδιο πρωτοβουλίας σε σωστές/έγκυρες υποθέσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον τρόπο πρόληψής της;
- Τί θεωρούν τα ενδιαφερόμενα μέρη σημαντικό για την πρωτοβουλία;
- Ποιοι τύποι δραστηριοτήτων πρέπει να υλοποιηθούν;
- Ανταποκρίνεται το σχέδιο της πρωτοβουλίας στις ανάγκες που επιδιώκεται να καλύψει η πρωτοβουλία;
- Λειτουργεί η πιλοτική εφαρμογή όπως θα έπρεπε;

3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «UNDERSTAND=RESPECT»

«ΤΟ UNDERSTAND=RESPECT» είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε διακρίσεις και ρητορική μίσους, **που αναπτύχθηκε από την Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs και υλοποιήθηκε από την Πολωνική Πλατφόρμα για την Εσωτερική Ασφάλεια.**

Στόχοι και ομάδα στόχος: Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η προώθηση συμπεριφορών απαλλαγμένων από κάθε μορφή ριζοσπαστισμού, διακρίσεων και ρητορικής μίσους μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των γονέων και της τοπικής κοινότητας.

Δραστηριότητες: Εκπαιδευτικές δραστηριότητες (εργαστήρια, συζητήσεις, θεματικές ημέρες), εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής (ψυχολογικές και κοινωνικές, αντιμετώπιση του άγχους και της επιθετικότητας, ανάπτυξη αυτοελέγχου) και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Αξιολογητής: Εξωτερικός αξιολογητής (ακαδημαϊκός ερευνητής)

Στόχος αξιολόγησης: Η διαμορφωτική αξιολόγηση διεξήχθη κατά τη διάρκεια και μετά την πιλοτική εφαρμογή της πρωτοβουλίας. Ο στόχος ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσον η πρωτοβουλία εφαρμόστηκε σωστά και αποτελεσματικά. Η αξιολόγηση αφορούσε επίσης τις υποκείμενες παραδοχές και το σχέδιο εφαρμογής.

Μέθοδοι: Συνεντεύξεις με την ομάδα υλοποίησης του προγράμματος και εκπροσώπους των σχολείων

Αποτελέσματα: Η πρωτοβουλία κρίθηκε γενικά καλά σχεδιασμένη και ρεαλιστική. Από την αξιολόγηση προέκυψαν ορισμένες συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω το περιεχόμενο και η οργάνωσή της.

Για περισσότερες πληροφορίες: Πολωνική πλατφόρμα για την εσωτερική ασφάλεια. [Understand = Respect](#) (στα πολωνικά και στα αγγλικά)

6.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η αξιολόγηση της διαδικασίας εξετάζει πώς λειτουργεί η πρωτοβουλία στην πράξη. Συνήθως διενεργείται για να διαπιστωθεί αν η πρωτοβουλία υλοποιείται σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο και για να μάθουμε πώς μπορεί να βελτιωθεί. Μπορεί να επικεντρωθεί σε διάφορες πτυχές της υλοποίησης και μπορεί να παράγει πολλές χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της πρωτοβουλίας στο μέλλον.

Για τη διενέργεια αξιολόγησης της διαδικασίας, είναι απαραίτητο να υπάρχουν δεδομένα σχετικά με το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας και την πραγματική υλοποίηση της. Το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας, σε συνδυασμό με τις συζητήσεις με τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, καθορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πρέπει να κριθεί η υλοποίηση. Τα κριτήρια μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τον αριθμό των μαθημάτων κατάρτισης ή των εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν ή το ποσοστό συμμετοχής στα μαθήματα κατάρτισης ή στις εκδηλώσεις. Τα κριτήρια δεν χρειάζεται να είναι μετρήσιμα σε αριθμούς- μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την ικανοποίηση των συμμετεχόντων και τις απόψεις τους για το πρόγραμμα ή τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων εταίρων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις διαδικασιών είναι:

- Πώς εξελίσσεται η υλοποίηση της πρωτοβουλίας;
- Υλοποιείται η πρωτοβουλία (ή ορισμένες από τις δραστηριότητές της) σύμφωνα με το σχέδιο;
- Πόσο καλά έχει προσεγγίσει η πρωτοβουλία την ομάδα-στόχο της;
- Πώς βιώνουν οι συμμετέχοντες την πρωτοβουλία;
- Πώς συνεργάζονται τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη για την επίτευξη των στόχων;
- Πόσο συμμετέχουν τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη στην πρωτοβουλία;
- Υπήρξαν εμπόδια κατά την υλοποίηση της πρωτοβουλίας;

4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ MULTI AGENCY WORKING (MAW) ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ, ΤΙΣ ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Πρωτοβουλία: Στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία. Αυτές οι πολυπρακτορικές πλατφόρμες έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού.

Αξιολογητής: IRCP, Πανεπιστήμιο της Γάνδης

Στόχος αξιολόγησης: Η αξιολόγηση έλαβε τη μορφή μιας (ρεαλιστικής) διαδικασίας αξιολόγησης με στόχο να διαπιστωθεί «τι λειτουργεί υπό ποιες συνθήκες». Ανέλυσε την εφαρμογή της πολυ-υπηρεσιακής προσέγγισης και τον τρόπο συνεργασίας των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Αυτό έγινε για να εντοπιστούν τομείς βελτίωσης και να κατανοηθεί ο τρόπος λειτουργίας του μηχανισμού.

Μέθοδοι συλλογής δεδομένων:

Συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας - χρησιμοποιήθηκε για τον καθορισμό δεικτών για την αξιολόγηση.

Εργασία πεδίου σε μία πόλη ανά χώρα, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχικής παρατήρησης σε συνεδριάσεις της MAB, ημιδομημένων συνεντεύξεων με διάφορους συμμετέχοντες και ομάδων εστίασης για τη διερεύνηση στοιχείων που λείπουν.

Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων: Τα ποιοτικά δεδομένα που προέκυψαν από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις αναλύθηκαν με τη χρήση του πλαισίου SWOT (δυνάμεις, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές) για τον εντοπισμό των εσωτερικών δυνατών και αδύνατων σημείων και των εξωτερικών ευκαιριών και απειλών της MAW. Τα ποιοτικά δεδομένα τόσο από τις παρατηρήσεις όσο και από τις συνεντεύξεις ελέγχθηκαν με βάση τους δείκτες διαδικασίας που αναπτύχθηκαν κατά τη συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Αποτελέσματα: Ο πιο σημαντικός παράγοντας για μια καλή διαδικασία συνεργασίας μεταξύ πολλών φορέων ήταν η εμπιστοσύνη. Σε όλες τις χώρες που αναλύθηκαν, υπήρχαν προβλήματα με το επαγγελματικό απόρρητο και το απόρρητο της έρευνας, καθώς και έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού. Ο ρόλος του συντονιστή της δομής MAW αποδείχθηκε πολύ σημαντικός. Η πανδημία, οι κοινωνικές αλλαγές και οι νέες μορφές ριζοσπαστικοποίησης θεωρήθηκαν ως εξωτερική απειλή. Στο πλαίσιο των αποτελεσμάτων και των συστάσεων της αξιολόγησης, αναπτύχθηκε ένα διαδικτυακό εργαλείο αυτοαξιολόγησης για τους τοπικούς επαγγελματίες (<https://emmascan.eu/>).

Για περισσότερες πληροφορίες: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Αξιολόγηση και καθοδήγηση της πολυ-υπηρεσιακής προσέγγισης της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία. Antwerpen: Maklu .

6.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μετρά τα **αποτελέσματα** της πρωτοβουλίας. Είναι ένας συνήθης τρόπος για να προσδιοριστεί κατά πόσον η πρωτοβουλία πέτυχε τους στόχους της και παρήγαγε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Όπως και η αξιολόγηση της διαδικασίας, πρέπει να υπάρχουν καθορισμένα κριτήρια για να μετρηθεί αν η πρωτοβουλία ήταν αποτελεσματική ή όχι. Συχνά είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση πριν από την έναρξη της εφαρμογής της πρωτοβουλίας.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μπορεί να διεξαχθεί με διάφορους τρόπους, ανάλογα με τους στόχους της. Εάν η αξιολόγηση αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες βιώνουν το αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας ή το μέγεθος της αλλαγής που προκάλεσε μια πρωτοβουλία, οι ποιοτικές μέθοδοι (π.χ. συνεντεύξεις, έρευνες) είναι συχνά η καλύτερη επιλογή. Εάν ο στόχος είναι να αποδειχθεί ότι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα προκαλείται από την πρωτοβουλία, οι ποσοτικές μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εξετάσουν τι είδους αποτελέσματα είχε η πρωτοβουλία και πόσο μεγάλα ήταν αυτά, καθώς και ποιο χαρακτηριστικό ή ποια διάσταση της παρέμβασης φαίνεται να είναι η πιο ωφέλιμη. Ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται, το επίπεδο τεκμηρίωσης της ποσοτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων ποικίλλει (δηλαδή πόσο αξιόπιστα είναι τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν βάσει αυτής). Τα ισχυρότερα αποδεικτικά στοιχεία λαμβάνονται με τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ποσοτικές και οι ποιοτικές μέθοδοι αξιολόγησης αλληλοσυμπληρώνονται. Ωστόσο, η μία δεν μπορεί να αντικαταστήσει την άλλη. Οι ποιοτικές μέθοδοι δεν μπορούν να εξάγουν αιτιώδη συμπεράσματα σχετικά με την επίδραση της παρέμβασης. Από την άλλη πλευρά, οι ποσοτικές μέθοδοι γενικά δεν επιτρέπουν τη μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα άτομα έχουν βιώσει την παρέμβαση.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις αποτελεσμάτων είναι:

- Τι είδους αποτελέσματα είχε η πρωτοβουλία;
- Πέτυχε η πρωτοβουλία τους στόχους και τα αποτελέσματά της;
- Σε ποιο βαθμό η ομάδα-στόχος βίωσε αλλαγή στις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τη συμπεριφορά της μετά τη συμμετοχή της στην πρωτοβουλία; Πώς συγκρίνεται αυτή η αλλαγή με την αλλαγή που παρατηρήθηκε μεταξύ εκείνων που δεν συμμετείχαν στην πρωτοβουλία;
- Υπήρχαν ακούσιες επιπτώσεις στην ομάδα-στόχο ή στο πλαίσιο;

5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ AGGREDI ΣΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Πρωτοβουλία: Aggredi

Στόχοι και ομάδα στόχος της πρωτοβουλίας: Το πρόγραμμα Aggredi είναι μια πρωτοβουλία μιας ΜΚΟ (HelsinkiMissio) που στοχεύει στη μείωση της υποτροπής μεταξύ των 18-49 ετών παραβατών που έχουν καταδικαστεί για βία στο δρόμο. Προσφέρει καθοδήγηση και πρακτική βοήθεια, με στόχο την υποστήριξη της επανένταξης στην κοινωνία.

Αξιολογητής: Ερευνητές του Εθνικού Ινστιτούτου Ερευνών Νομικής Πολιτικής της Φινλανδίας.

Στόχος αξιολόγησης: Να διαπιστωθεί κατά πόσον η πρωτοβουλία κατάφερε να μειώσει την υποτροπή των πελατών της.

Μέθοδος: Μια ποσοτική μελέτη που σύγκρινε την υποτροπή μεταξύ 1) των συμμετεχόντων που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα Aggredi, 2) πελάτες που συμμετείχαν αλλά εγκατέλειψαν, 3) παραβάτες στους οποίους είχε προταθεί η συμμετοχή αλλά αρνήθηκαν, και 4) μια ομάδα σύγκρισης παρόμοιων παραβατών που δεν είχαν καμία επαφή με το Aggredi.

Αποτελέσματα: Η αξιολόγηση έδειξε πολύ χαμηλότερη υποτροπή μεταξύ εκείνων που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα, σε σύγκριση με εκείνους που το εγκατέλειψαν. Έδειξε επίσης ότι όσο περισσότερο συμμετείχε κάποιος στο πρόγραμμα, τόσο χαμηλότερο ήταν το επίπεδο υποτροπής. Οι μεθοδολογικές δυσκολίες καθιστούσαν δύσκολο να αποδειχθεί πειστικά ότι το παρατηρούμενο χαμηλότερο επίπεδο υποτροπής οφειλόταν στη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Για περισσότερες πληροφορίες: [Evaluation report of Aggredi Programme](#) (στα φινλανδικά).

6.4 ΑΛΛΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οικονομική
αξιολόγηση

Ρεαλιστική
αξιολόγηση

Αξιολόγηση
χρησιμότητας

Αξιολόγηση
βάσει στόχων

Αξιολόγηση
χωρίς στόχους

Εκτός από τους τρεις προαναφερθέντες γενικούς τύπους αξιολόγησης, συχνά αναφέρονται πολλοί ειδικότεροι τύποι αξιολόγησης. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα:

Οικονομική αξιολόγηση

Η οικονομική αξιολόγηση είναι χρήσιμη για την εξέταση της σχέσης μεταξύ του **κόστους** και της **αποτελεσματικότητας** της πρωτοβουλίας. Για παράδειγμα, μια πολύ αποτελεσματική πρωτοβουλία μπορεί να είναι πολύ δαπανηρή και, επομένως, ανέφικτη στην εφαρμογή της, ή μια πρωτοβουλία μπορεί να έχει χαμηλό κόστος αλλά να είναι αναποτελεσματική.

Αυτή η μορφή αξιολόγησης χρησιμοποιείται κυρίως από τους χρηματοδότες για να διαπιστώσουν την οικονομική αξία της πρωτοβουλίας και από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για να προσδιορίσουν και να συγκρίνουν το κόστος των διαφόρων πρωτοβουλιών. Επίσης, οι διαχειριστές και οι φορείς υλοποίησης της πρωτοβουλίας μπορούν να τροποποιήσουν την παρέμβαση εάν αυτή δημιουργεί υπερβολικά πολλά έξοδα.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι οικονομικές αξιολογήσεις είναι:

- Ποιοι είναι οι πόροι που χρησιμοποιούνται για την πρωτοβουλία;
- Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι;
- Πώς το κόστος μετατρέπεται σε αποτελέσματα;

Ρεαλιστική αξιολόγηση

Η ρεαλιστική αξιολόγηση είναι ένας τύπος αξιολόγησης που εστιάζει στο “πώς” και “γιατί” των αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας, εντοπίζοντας τους **υποκείμενους μηχανισμούς που οδηγούν τις πρωτοβουλίες σε συγκεκριμένα αποτελέσματα**. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μια πρωτοβουλία λειτουργεί σε διαφορετικά πλαίσια και υπό ποιες συνθήκες, καθώς επιδιώκει να εξηγήσει γιατί μια πρωτοβουλία λειτουργεί για κάποιους αλλά όχι για άλλους.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι ρεαλιστικές αξιολογήσεις είναι:

- Ποιοι είναι οι παράγοντες του πλαισίου που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας;
- Ποιες είναι οι στρατηγικές πρωτοβουλίας που είναι οι πιο αποτελεσματικές;
- Ποιες δραστηριότητες έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο;
- Ποιοι παράγοντες καθιστούν την πρωτοβουλία επιτυχή σε ορισμένα πλαίσια και όχι σε άλλα;

Αξιολόγηση χρησιμότητας

Η αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρησιμότητα βασίζεται στην ιδέα ότι τα **αποτελέσματα** της αξιολόγησης **πρέπει να είναι χρήσιμα για τους πρωταρχικούς χρήστες** της και ότι τα ευρήματα πρέπει να αξιοποιηθούν. Για το λόγο αυτό, αυτός ο τύπος αξιολόγησης θα πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε τα πορίσματα να αξιοποιούνται και απαιτείται η εμπλοκή των χρηστών της αξιολόγησης από το στάδιο του σχεδιασμού της αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση χρησιμότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες διαμορφωτικές αξιολογήσεις, τις αξιολογήσεις διαδικασίας και αποτελέσματος και με διαφορετικές μεθόδους ανάλογα με τις ανάγκες των προοριζόμενων χρηστών. Η μέθοδος θα εξαρτηθεί από τα δεδομένα που απαιτούνται για την απάντηση των βασικών ερωτημάτων αξιολόγησης και από την καταλληλότερη μέθοδο για την παροχή αυτών των ευρημάτων.

Αξιολόγηση βάσει στόχων

Η αξιολόγηση με βάση τους στόχους μετράει αν η πρωτοβουλία προχωρά **προς ένα σύνολο** στόχων που είναι SMART (Specific, Measurable, Attainable, Relevant and Timely / Συγκεκριμένοι, Μετρήσιμοι, Εφικτοί, Σχετικοί και Έγκαιροι). Η αξιολόγηση αυτή χρησιμοποιείται για τους χρηματοδότες ή τους φορείς υλοποίησης της πρωτοβουλίας για να δείξει ότι η πρωτοβουλία κινείται προς τους στόχους που συμφωνήθηκαν κατά το στάδιο σχεδιασμού της πρωτοβουλίας. Οι καθορισμένοι στόχοι δεν αμφισβητούνται.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις βάσει στόχων είναι:

- Έχει επιτύχει η πρωτοβουλία τους στόχους και τους σκοπούς της;
- Επιτεύχθηκαν οι στόχοι ως αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας ή λόγω άλλων εξωτερικών παραγόντων;

Αξιολόγηση χωρίς στόχους

Η αξιολόγηση χωρίς στόχους εξετάζει τα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας χωρίς να επικεντρώνεται σε κάποιον μεμονωμένο στόχο. Ο αξιολογητής δεν γνωρίζει καν τους σκοπούς και τους στόχους της πρωτοβουλίας. Η αξιολόγηση αναλύει τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις της πρωτοβουλίας χωρίς να κατευθύνεται από κάποια συγκεκριμένη προκαθορισμένη στόχευση. Με αυτόν τον τρόπο, ο αξιολογητής δεν μεροληπτεί ούτε επηρεάζεται από οποιεσδήποτε προσδοκίες. Ο αξιολογητής πρέπει να είναι εξωτερικός και να μην είναι εξοικειωμένος με τον οργανισμό ή την πρωτοβουλία.

Η αξιολόγηση χωρίς στόχους εξετάζει τα ακούσια αποτελέσματα και τις αλλαγές που προκαλεί η πρωτοβουλία και μπορεί να εντοπίσει τις θετικές και αρνητικές παρενέργειες. Χρησιμοποιείται όταν η πρωτοβουλία απαιτεί εργασία σε ένα πολύπλοκο περιβάλλον και οι στόχοι είναι ασαφείς.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις χωρίς στόχους είναι:

- Ποια αποτελέσματα έχει επιφέρει η πρωτοβουλία;
- Μπορούν τα αποτελέσματα να αποδοθούν στην πρωτοβουλία;
- Είναι οι επιπτώσεις θετικές ή αρνητικές;

6.5 ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΥΠΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Είναι δυνατόν να συνδυαστούν διαφορετικοί τύποι αξιολόγησης σε μια ενιαία αξιολόγηση. Απαιτεί περισσότερους πόρους, αλλά μπορεί επίσης να παράγει πιο χρήσιμα και πλουσιότερα αποτελέσματα. Είναι μάλλον σύνηθες να συνδυάζονται η αξιολόγηση αποτελέσματος και η αξιολόγηση διαδικασίας, και αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο ιδίως όταν αναζητείται μια εξήγηση για το γιατί η πρωτοβουλία πέτυχε ή δεν πέτυχε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ο συνδυασμός της αξιολόγησης διαδικασίας και αποτελέσματος μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό, για παράδειγμα, σε ποιο βαθμό η αποτυχία επίτευξης του επιθυμητού αποτελέσματος οφειλόταν στην κακή εφαρμογή ή σε αδυναμίες του σχεδιασμού της.

Περισσότερες πληροφορίες

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διαμορφωτικές αξιολογήσεις, τις αξιολογήσεις διαδικασίας και τις αξιολογήσεις αποτελέσματος:

- Εργαλειοθήκη αξιολόγησης. [Τύποι αξιολόγησης](#).
- BetterEvaluation. [Τι είναι η αξιολόγηση](#).
- James Bell Associates. (2018). [Εργαλειοθήκη διαμορφωτικής αξιολόγησης: Ένας οδηγός βήμα προς βήμα και πόροι για την αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος και των πρώτων αποτελεσμάτων](#). Ουάσιγκτον, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Μαθήματα που αντλήθηκαν από τις διαμορφωτικές αξιολογήσεις των προγραμμάτων καταπολέμησης του βίαιου εξτρεμισμού (CVE) σε δύο τοποθεσίες, οι οποίες συσπειρώθηκαν από την καναδική αστυνομία. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με άλλους τύπους αξιολογήσεων:

- ΜΕΤΡΗΣΗ Αξιολόγηση. [Οικονομική αξιολόγηση](#).
- ΠΟΥ. [Οικονομικές αξιολογήσεις](#).
- BetterEvaluation. [Ρεαλιστική αξιολόγηση](#).
- BetterEvaluation. [Αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρήση](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρήση* (4η έκδοση). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Αξιολόγηση χωρίς στόχους: Ένας προσανατολισμός για τις αξιολογήσεις των ιδρυμάτων. *The Foundation Review*, 5(4).
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: Eine Orientierung für die Evaluierung von Stiftungen. *The Foundation Review*, 5(4).

7. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι αξιολογήσεις περιλαμβάνουν τη λήψη πολλαπλών αποφάσεων και επιλογών. Μια βασική απόφαση για την πραγματοποίηση μιας αξιολόγησης είναι η επιλογή του κατάλληλου σχεδιασμού και των κατάλληλων μεθόδων αξιολόγησης. Ο τύπος αξιολόγησης δίνει κατεύθυνση στην αξιολόγηση, αλλά δεν καθορίζει ακόμη τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης. Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης καθορίζει τη συνολική δομή και το πεδίο εφαρμογής της αξιολόγησης. Οι μέθοδοι αξιολόγησης τον συμπληρώνουν καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο θα συλλεχθούν και θα αναλυθούν τα δεδομένα (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1: Βασικές αποφάσεις στο σχεδιασμό της αξιολόγησης

Τύπος αξιολόγησης	
Επιλέγεται με βάση τους στόχους της αξιολόγησης Διαμορφωτική, διαδικασία, αποτέλεσμα κ.λπ.	
Σχεδιασμός αξιολόγησης	
Καθορίζει το πεδίο εφαρμογής και τη δομή της αξιολόγησης	
Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων
Τι είδους δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν και πώς θα συλλεχθούν	Πώς αναλύονται τα συλλεχθέντα δεδομένα για την ανάπτυξη συμπερασμάτων

Το ποιος σχεδιασμός και ποιες μέθοδοι αξιολόγησης είναι οι καταλληλότερες εξαρτάται από τους στόχους, το πεδίο εφαρμογής και τους διαθέσιμους πόρους για την αξιολόγηση. Το παρόν κεφάλαιο παρέχει μια σύντομη επισκόπηση ορισμένων κοινών σχεδίων αξιολόγησης και μεθόδων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων.

7.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης αποσαφηνίζει τη **βασική δομή της αξιολόγησης**. Καθορίζει, για παράδειγμα, αν η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της κατάστασης σε μια χρονική στιγμή ή θα περιλαμβάνει σύγκριση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Μια άλλη βασική απόφαση είναι αν η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί μόνο στην ίδια την πρωτοβουλία ή αν θα χρησιμοποιηθούν ομάδες σύγκρισης.

Ορισμένα σχέδια αξιολόγησης είναι μάλλον εύκολο να εφαρμοστούν, ενώ άλλα απαιτούν περισσότερη επαγγελματική εμπειρία και βαθιά γνώση των επιστημονικών μεθόδων. Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει ορισμένα από τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα σχέδια αξιολόγησης, από τα λιγότερο απαιτητικά έως τα πιο απαιτητικά.

Σχεδιασμός μελέτης περίπτωσης

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί ένα σχέδιο μελέτης περίπτωσης συλλέγει **σε βάθος πληροφορίες για ένα μικρό αριθμό περιπτώσεων** (για παράδειγμα, μερικούς συμμετέχοντες σε μια πρωτοβουλία). Μπορούν να παρέχουν λεπτομερή και πλούσια γνώση σχετικά με τη λειτουργία και τις (ακούσιες) συνέπειες μιας πρωτοβουλίας. Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι οι μελέτες περιπτώσεων έχουν επίσης ορισμένους αξιοσημείωτους περιορισμούς. Τα **ευρήματα που προκύπτουν από μια μελέτη περίπτωσης δεν είναι συνήθως αντιπροσωπευτικά ή γενικεύσιμα**. Σπάνια είναι δυνατόν να γνωρίζουμε αν οι εμπειρίες ενός μικρού αριθμού συμμετεχόντων που ερωτήθηκαν για την αξιολόγηση αντικατοπτρίζουν τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στις πρωτοβουλίες γενικά.

Ο σχεδιασμός της μελέτης περίπτωσης είναι **ιδιαίτερα χρήσιμος όταν η πρόσβαση σε δεδομένα είναι περιορισμένη**. Μερικές φορές οι μελέτες περίπτωσης μπορεί να είναι ο μόνος διαθέσιμος σχεδιασμός αξιολόγησης. Οι μελέτες περίπτωσης είναι επίσης πολύ χρήσιμες για τη διατύπωση υποθέσεων και ερωτημάτων αξιολόγησης που θα μελετηθούν αργότερα με πιο σύνθετους σχεδιασμούς αξιολόγησης. Προσφέροντας βαθύτερη εικόνα της λειτουργίας της πρωτοβουλίας, μπορούν επίσης να αποτελέσουν μια καλή προσθήκη σε αξιολογήσεις που χρησιμοποιούν κατά τα άλλα ποσοτικές μεθόδους και αριθμητικούς δείκτες.

6 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Οι Cherney και Belton (2020) επέλεξαν ένα σχέδιο μελέτης περίπτωσης για να μελετήσουν το πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης (PRISM). Επικεντρώθηκαν σε τρεις μόνο πελάτες, για τους οποίους υπήρχαν επαρκή δεδομένα για να μελετήσουν την εξέλιξη με την πάροδο του χρόνου.

Η αξιολόγηση αξιολόγησε τον αντίκτυπο του PRISM συλλέγοντας πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις των ατόμων σε διάφορες χρονικές στιγμές. Οι απαραίτητες πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω διαφόρων μεθόδων συλλογής δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων συνεντεύξεων με το προσωπικό του PRISM και τα ίδια τα άτομα, της εξέτασης των εκθέσεων προόδου που συμπληρώθηκαν από τους ψυχολόγους του PRISM και των σημειώσεων περιπτώσεων πελατών που συντάχθηκαν από το προσωπικό του PRISM. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Τα ευρήματα έδειξαν πού είχε σημειωθεί πρόοδος από κάθε πελάτη και πού έπρεπε να γίνουν βελτιώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της παρέμβασης με στόχο ριζοσπαστικοποιημένους παραβάτες: Δοκιμή του μοντέλου υπέρ της ενσωμάτωσης της αποδέσμευσης από τον εξτρεμισμό ως εργαλείο αξιολόγησης. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193-211.

Σχεδιασμοί διατομής

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί σχεδιασμό διατομής συλλέγει δεδομένα από όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα (για παράδειγμα, άτομα που υλοποιούν ή συμμετέχουν σε μια πρωτοβουλία) σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και συνήθως με τη χρήση έρευνας. Η χρήση ενός τέτοιου σχεδιασμού επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων από ένα μεγάλο σύνολο υποκειμένων και τη σύγκριση των διαφορών μεταξύ ομάδων. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν να αναλυθεί κατά πόσον τα άτομα που συμμετείχαν στην πρωτοβουλία διαφέρουν από τους άλλους συμμετέχοντες στη μελέτη όσον αφορά κάποια πτυχή που σχετίζεται με τους στόχους της πρωτοβουλίας (π.χ. στάσεις ή συμπεριφορά).

Ως εκ τούτου, ένας σχεδιασμός διατομής μπορεί να **δημιουργήσει ένα χρήσιμο «στιγμιότυπο» της λειτουργίας, της υποδοχής ή των πιθανών αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας**. Είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για αξιολογήσεις διαδικασιών. Όταν

πρόκειται για αξιολογήσεις αποτελεσμάτων, δεν αποτελεί ιδανική επιλογή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το σύντομο χρονικό πλαίσιο καθιστά δύσκολη την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η έλλειψη ομάδας ελέγχου θέτει περιορισμούς στην ικανότητα μιας αξιολόγησης να δημιουργήσει αιτιώδη σχέση μεταξύ μιας πρωτοβουλίας και των αποτελεσμάτων της. Επιπλέον, οι διαφορές μεταξύ των ατόμων που εκτέθηκαν στην πρωτοβουλία και των άλλων συμμετεχόντων στη μελέτη μπορεί επίσης να οφείλονται σε παράγοντες άλλους από την πρωτοβουλία και τα αποτελέσματά της (π.χ. μεροληψία επιλογής). Τα άτομα που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία πιθανόν να διαφέρουν από τους άλλους με πολλούς τρόπους, και αυτό μπορεί να είναι αδύνατο να ληφθεί υπόψη στην έρευνα.

7 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΤΟΜΗΣ

Οι Dunn κ.ά. αξιολόγησαν τη στρατηγική αντιμετώπισης της ριζοσπαστικοποίησης της αυστραλιανής αστυνομικής δύναμης της Νέας Υόρκης, η οποία περιελάμβανε μια πρωτοβουλία εμπλοκής της κοινότητας με τις μουσουλμανικές κοινότητες του Σίδνεϊ. Οι αξιολογητές ήταν ακαδημαϊκοί ερευνητές που συνεργάστηκαν με εσωτερικό προσωπικό της αστυνομίας της NSW. Η πρωτοβουλία αξιολογήθηκε με την ανάλυση των δεδομένων μιας εφάπαξ έρευνας που διεξήχθη μεταξύ των μελών των κοινοτήτων στις οποίες απευθυνόταν η πρωτοβουλία. Μέσω της έρευνας, συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με την ευαισθητοποίηση των μουσουλμάνων του Σίδνεϊ για την πρωτοβουλία εμπλοκής της αστυνομίας του NSW στην κοινότητα και την έκθεσή τους στην πρωτοβουλία, καθώς και για την εμπιστοσύνη, τη συνεργασία και τις αντιλήψεις τους για την αστυνομία του NSW.

Η μελέτη έδειξε ότι η πρωτοβουλία κατάφερε να δημιουργήσει άμεση επαφή με την κοινότητα, μόνιμες σχέσεις και ισχυρή ευαισθητοποίηση της κοινότητας. Οι ερωτηθέντες συνέστησαν την αύξηση των επαφών, τη βελτίωση της προβολής και την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την κοινοτική αστυνόμευση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας; Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196-211.

Διαμήκης σχεδιασμός

Ο διαμήκης σχεδιασμός χρησιμοποιείται συνήθως για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μιας πρωτοβουλίας με την πάροδο του χρόνου. Στον πιο συνηθισμένο τύπο διαχρονικής μελέτης, ο αξιολογητής συλλέγει δεδομένα από τους συμμετέχοντες σε δύο ή περισσότερες χρονικές στιγμές πριν και μετά την έναρξη μιας πρωτοβουλίας. Η υιοθέτηση ενός τέτοιου διαχρονικού σχεδιασμού μπορεί να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο για την αξιολόγηση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων μιας πρωτοβουλίας, καθώς και της ορθής λειτουργίας της. Επειδή απαιτεί δεδομένα που συλλέγονται σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, η ολοκλήρωσή του απαιτεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, δεν μπορούν να εξαχθούν αιτιώδη συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας με βάση τέτοιους διαχρονικούς σχεδιασμούς. Ο βασικός περιορισμός σχετίζεται με την έλλειψη μιας αντιφατικής διάστασης (η αδυναμία να γνωρίζουμε τι θα είχε συμβεί εάν το άτομο δεν είχε συμμετάσχει στην πρωτοβουλία).

TIP :

Ιδανικά, η αξιολόγηση με διαμήκη σχεδιασμό σχεδιάζεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία. Αυτό διασφαλίζει ότι τα απαιτούμενα δεδομένα θα συλλεχθούν στον σωστό χρόνο και ότι οι πρακτικές παρακολούθησης της πρωτοβουλίας υποστηρίζουν την αξιολόγηση.

Οι ακαδημαϊκοί ερευνητές Feddes, Mann και Doosje χρησιμοποίησαν διαχρονικό σχεδιασμό για να αξιολογήσουν ένα ολλανδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης στην ανθεκτικότητα. Στην εκπαίδευση συμμετείχαν συνολικά 46 νέοι μουσουλμάνοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Για την αξιολόγηση, συλλέχθηκαν δεδομένα από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα μέσω ερωτηματολογίου σε τέσσερις χρονικές στιγμές: 1) πριν από την έναρξη της κατάρτισης, 2) μετά την ολοκλήρωση της πρώτης ενότητας, 3) αμέσως μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης και 4) τρεις μήνες μετά την κατάρτιση.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δείχνουν ότι η εκπαίδευση είχε θετική επίδραση στους συμμετέχοντες, αυξάνοντας την αυτοεκτίμηση, την ενσυναίσθηση και την ικανότητά τους να προβλέπουν τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις των άλλων ανθρώπων. Επίσης, οι συμμετέχοντες ανέφεραν χαμηλότερες βίαιες προθέσεις και στάσεις απέναντι στην ιδεολογική βία. Ωστόσο, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα ναρκισσισμού. Συνολικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ενδυνάμωση των συμμετεχόντων και κυρίως η ενίσχυση της ενσυναίσθησης καθιστούν επιτυχημένη την εκπαίδευση ανθεκτικότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Αύξηση της αυτοεκτίμησης και της ενσυναίσθησης για την πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης: μια διαχρονική ποσοτική αξιολόγηση μιας εκπαίδευσης ανθεκτικότητας που επικεντρώθηκε σε εφήβους με διπλή ταυτότητα. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

(Οιονεί) πειραματικοί σχεδιασμοί

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί έναν (οιονεί) πειραματικό σχεδιασμό **συγκρίνει μια ομάδα ατόμων (ή σχολεία, φυλακές, πόλεις κ.λπ.) στην οποία εφαρμόστηκε μια πρωτοβουλία με μια ομάδα ελέγχου στην οποία δεν εφαρμόστηκε αυτή η πρωτοβουλία**. Η χρήση μιας ομάδας ελέγχου καθιστά δυνατή την ανάλυση του κατά πόσον η παρατηρούμενη αλλαγή στους συμμετέχοντες οφείλεται πραγματικά στην πρωτοβουλία και όχι σε κάποιους άλλους παράγοντες.

Μια ομάδα ελέγχου μπορεί να δημιουργηθεί με διάφορους τρόπους. Σε μια πειραματική μελέτη (που ονομάζεται επίσης **τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή**), οι συμμετέχοντες κατανέμονται τυχαία σε μια ομάδα διαχείρισης και μια ομάδα ελέγχου. Στον τομέα της PVE/CVE, αυτή η τυχαία κατανομή είναι δύσκολη τόσο για πρακτικούς όσο και για δεοντολογικούς λόγους. Από την άποψη των αιτιωδών συμπερασμάτων, τα τυχαίοποιημένα πειράματα παρέχουν τα ισχυρότερα αποδεικτικά στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας.

Μια τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή χρησιμοποιήθηκε σε μια αξιολόγηση ενός κυβερνητικού προγράμματος της Δανίας για την αντιμετώπιση εξτρεμιστικών αφηγήσεων μεταξύ των νέων. Η αξιολόγηση διεξήχθη από τους ακαδημαϊκούς ερευνητές Parker και Lindekilde. Δημιούργησαν ένα πείραμα έρευνας που χρησιμοποίησε ομάδες ελέγχου και θεραπείας. Η ομάδα ελέγχου δεν είχε καμία έκθεση στο έργο και η ομάδα θεραπείας είχε έκθεση στο έργο. Οι συμμετέχοντες στην ομάδα ελέγχου απάντησαν σε μια έρευνα πριν παρακολουθήσουν ένα εργαστήριο με πρώην εξτρεμιστές, ενώ οι συμμετέχοντες στην ομάδα θεραπείας απάντησαν στις ερωτήσεις αμέσως μετά την παρακολούθηση του ίδιου εργαστηρίου. Για να αξιολογήσουν πόσο αποτελεσματική ήταν η πρωτοβουλία όσον αφορά τη μείωση της υποστήριξης της πολιτικής βίας, οι αξιολογητές έθεσαν έμμεσες ερωτήσεις σχετικά με την πολιτική βία.

Για περισσότερες πληροφορίες: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists (Πρόληψη του εξτρεμισμού με εξτρεμιστές): Αμφίπλευρο σπαθί; Ανάλυση των επιπτώσεων της χρήσης πρώην εξτρεμιστών στα σχολεία της Δανίας. *Επιστήμες της Εκπαίδευσης*, 10(4).

Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι ένας **οιονεί πειραματικός σχεδιασμός** στον οποίο η ομάδα ελέγχου δημιουργείται με άλλα μέσα εκτός από την τυχαία κατανομή. Για παράδειγμα, ο αξιολογητής μπορεί να δημιουργήσει μια ομάδα ελέγχου συγκρίνοντας έναν πληθυσμό σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον (π.χ. σχολείο, πόλη, φυλακή) όπου εφαρμόστηκε μια πρωτοβουλία με έναν πληθυσμό σε ένα συγκρίσιμο περιβάλλον όπου δεν εφαρμόστηκε η πρωτοβουλία (π.χ. ένα κοντινό σχολείο, πόλη ή φυλακή με παρόμοια χαρακτηριστικά).

10 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΟΙΟΝΕΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η αξιολόγηση του προγράμματος Aggredi διεξήχθη για να διαπιστωθεί αν η πρωτοβουλία κατάφερε να μειώσει την υποτροπή των πελατών της. Ο κύριος στόχος της χρήσης ενός οιονεί πειραματικού σχεδιασμού ήταν να διαπιστωθεί εάν η πρωτοβουλία είχε καταφέρει να μειώσει την υποτροπή, εκτιμώντας τι θα συνέβαινε στα άτομα που συμμετείχαν στη θεραπεία εάν δεν είχαν ενταχθεί στο πρόγραμμα Aggredi.

Για το σκοπό αυτό, διεξήχθη ποσοτική μελέτη που συνέκρινε την υποτροπή μεταξύ τριών ομάδων θεραπείας και μιας ομάδας ελέγχου. Οι ομάδες θεραπείας ήταν οι εξής: 1) οι πελάτες που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα Aggredi, 2) οι πελάτες που συμμετείχαν αλλά εγκατέλειψαν και 3) οι παραβάτες στους οποίους είχε προσφερθεί συμμετοχή. Και για τις τρεις ομάδες υπήρχε μια ομάδα σύγκρισης από παρόμοιους παραβάτες που δεν είχαν καμία επαφή με το Aggredi.

Η βασική ιδέα της δημιουργίας μιας ομάδας σύγκρισης για τη μέτρηση της υποτροπής της θεραπευτικής ομάδας σε σχέση με την υποτροπή της ομάδας σύγκρισης, η οποία αποτελούνταν από άτομα που ήταν παρόμοια με τους συμμετέχοντες στο Aggredi όσον αφορά την ηλικία, το φύλο και το ποινικό τους ιστορικό. Η ομάδα σύγκρισης σχηματίστηκε με βάση τα δεδομένα από το ερευνητικό μητρώο εγκλημάτων και κυρώσεων του Ινστιτούτου Ερευνών Νομικής Πολιτικής.

Για περισσότερες πληροφορίες: [Aggredi](#) (στα φινλανδικά).

7.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι σχεδιασμοί αξιολόγησης γενικά δεν προδιαγράφουν συγκεκριμένες μεθόδους συλλογής δεδομένων και μπορούν να συνδυαστούν με μια σειρά μεθόδων. Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ορισμένες βασικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αξιολογήσεις.

Συστηματική ανασκόπηση της υπάρχουσας τεκμηρίωσης

Ένα καλό σημείο εκκίνησης για τη συλλογή δεδομένων είναι να εξετάσετε **τι είδους δεδομένα είναι ήδη διαθέσιμα σχετικά με την πρωτοβουλία**. Τα σχετικά υφιστάμενα δεδομένα περιλαμβάνουν τα σχέδια υλοποίησης της πρωτοβουλίας, τις εκθέσεις προόδου και τυχόν έγγραφα που εξηγούν τους στόχους και τη θεωρία της αλλαγής. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν δεδομένα παρακολούθησης του έργου, όπως αρχεία δραστηριοτήτων και συμμετεχόντων.

Τα υπάρχοντα έγγραφα είναι χρήσιμα για την κατανόηση των στόχων και των σχεδίων της πρωτοβουλίας. Τα δεδομένα παρακολούθησης μπορούν να αποτελέσουν εξαιρετική πηγή για διαχρονικές μελέτες, στις οποίες είναι σημαντικό να υπάρχουν δεδομένα από διαφορετικές χρονικές στιγμές για να παρατηρηθεί διαχρονικά η αλλαγή. Ιδανικά, οι πρακτικές παρακολούθησης της πρωτοβουλίας σχεδιάζονται από την αρχή ώστε να παράγουν τα απαραίτητα δεδομένα για την αξιολόγηση.

Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις είναι μια συνήθης μέθοδος συλλογής δεδομένων στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την απόκτηση **λεπτομερών πληροφοριών και γνώσεων σχετικά με την εφαρμογή** της πρωτοβουλίας. Συχνά χρησιμοποιούνται επίσης για την **αξιολόγηση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων** της πρωτοβουλίας (όπως αποτελέσματα στις απόψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων).

Οι συνεντεύξεις μπορούν να διεξαχθούν με διάφορους τρόπους. Μπορεί να είναι δομημένες, πράγμα που σημαίνει ότι όλοι οι ερωτώμενοι απαντούν στις ίδιες ερωτήσεις. Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι η ημιδομημένη συνέντευξη, όπου οι ερωτώμενοι ερωτώνται για τα ίδια θέματα, αλλά η σειρά των ερωτήσεων μπορεί να αλλάξει και ο υπεύθυνος της συνέντευξης μπορεί να κάνει ερωτήσεις παρακολούθησης. Τέλος, οι συνεντεύξεις μπορεί να είναι αδόμητες και να έχουν τη μορφή ελεύθερης συζήτησης.

Κάθε τύπος συνέντευξης έχει τα δικά του πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Οι δομημένες συνεντεύξεις είναι οι καλύτερες όταν είναι σημαντικό να δημιουργηθούν εύκολα συγκρίσιμες απαντήσεις. Εάν είναι σημαντικό να διαμορφωθεί μια βαθιά κατανόηση των αντιλήψεων ενός συνεντευξιαζόμενου, είναι συνήθως καλύτερο να χρησιμοποιούνται ημιδομημένες ή μη δομημένες συνεντεύξεις, επειδή δίνουν περισσότερο χώρο στον συνεντευξιαζόμενο να εξηγήσει τις απόψεις του με τους δικούς του όρους.

Ομάδες εστίασης

Οι ομάδες εστίασης είναι συζητήσεις με μια ομάδα (συνήθως πέντε έως δέκα) ατόμων για ένα επιλεγμένο θέμα. Μπορούν να χρησιμεύσουν ως **εναλλακτική λύση στις συνεντεύξεις ή να τις συμπληρώσουν**. Οι συμμετέχοντες στις ομάδες εστίασης μπορούν να αντιπροσωπεύουν μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων (όπως οι συμμετέχοντες σε μια πρωτοβουλία) ή να αποτελούνται από ένα ευρύ σύνολο ενδιαφερομένων (όπως οι επαγγελματίες που εφαρμόζουν μια πρωτοβουλία σε διάφορα επίπεδα).

Οι ομάδες εστίασης μπορούν να αποτελέσουν μια οικονομικά αποδοτική και χρονικά αποδοτική εναλλακτική λύση σε σχέση με τις ατομικές συνεντεύξεις σε βάθος. Είναι επίσης ένας καλός τρόπος για να διαπιστωθούν ομοιότητες και διαφορές στις εμπειρίες από την εφαρμογή και τα αποτελέσματα μιας πρωτοβουλίας.

Έρευνες

Μια έρευνα είναι μια άλλη εναλλακτική λύση για τη συλλογή πληροφοριών από πολλούς ερωτηθέντες. Σε μια έρευνα, ένας αριθμός ατόμων καλείται να συμπληρώσει ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Οι έρευνες προσφέρουν έναν **αποδοτικό από άποψη πόρων τρόπο συλλογής δεδομένων από μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων σε σύντομο χρονικό διάστημα**, προκειμένου να αξιολογηθεί, για παράδειγμα, ο αντίκτυπος μιας

πρωτοβουλίας στους συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας μπορεί να συμπληρωθεί ανεξάρτητα ή ως καθοδηγούμενη δραστηριότητα σε προσωπικό ή διαδικτυακό περιβάλλον.

Αν και οι έρευνες είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος συλλογής δεδομένων, έχουν επίσης αξιοσημείωτους **περιορισμούς**. Μια πολύ συνηθισμένη πρόκληση είναι το χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης (μόνο ένας περιορισμένος αριθμός ερωτηθέντων συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο). Επίσης, η χρησιμότητα της έρευνας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο καλά είναι κατασκευασμένες οι ερωτήσεις. Είναι σημαντικό οι ερωτήσεις να είναι σαφείς και εύκολα κατανοητές από τους ερωτηθέντες. Συνιστάται ιδιαίτερα να επενδύσετε σημαντικά στην ανάπτυξη του ερωτηματολογίου και να το δοκιμάσετε πριν τεθεί σε χρήση.

Τέλος, ό,τι κερδίζεται σε αποτελεσματικότητα και αριθμό ερωτηθέντων χάνεται σε λεπτομέρεια και βάθος. Τα δεδομένα που συλλέγονται μέσω ενός ερωτηματολογίου είναι συχνά μάλλον περιορισμένα και επιφανειακά, οπότε αν είναι σημαντικό να συγκεντρωθεί γνώση σε βάθος, οι συνεντεύξεις ή οι ομάδες εστίασης είναι συνήθως μια καλύτερη εναλλακτική λύση.

Συμμετοχική και μη συμμετοχική παρατήρηση

Η συμμετοχική παρατήρηση αναφέρεται σε μια διαδικασία συλλογής δεδομένων κατά την οποία ο αξιολογητής εμπλέκεται άμεσα με την πρωτοβουλία και συμμετέχει στις καθημερινές δραστηριότητές της. Η μη συμμετοχική παρατήρηση περιλαμβάνει την παρατήρηση των δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας χωρίς να συμμετέχει ενεργά σε αυτές.

Η συμμετοχική και μη συμμετοχική παρατήρηση **επιτρέπει στον αξιολογητή να βιώσει από πρώτο χέρι την εφαρμογή της πρωτοβουλίας**. Επιτρέπουν τη δημιουργία μιας λεπτομερούς κατανόησης των καθημερινών λειτουργιών μιας πρωτοβουλίας, συμπεριλαμβανομένων των προκλήσεων και των (ακούσιων) συνεπειών της. Μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμες όταν χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους συλλογής δεδομένων και μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την τεκμηριωμένη προετοιμασία συνεντεύξεων σε βάθος ή ερωτηματολογίων έρευνας.

II ΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ STRENGTHENING RESILIENCE TO VIOLENT EXTREMISM (STRIVE) II, 2017-2020

Η πρωτοβουλία STRIVE II, η οποία υλοποιείται από το Royal United Services Institute (RUSI), αποσκοπεί στη μείωση της στρατολόγησης και της υποστήριξης βίαιων εξτρεμιστικών ομάδων και της συνολικής ριζοσπαστικοποίησης σε καυτά σημεία της Κένυας. Η πρωτοβουλία επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση διαρθρωτικών παραγόντων, δυναμικών που βασίζονται σε ομάδες και ατομικών παραγόντων που δημιουργούν τις προϋποθέσεις και συμβάλλουν στη ριζοσπαστικοποίηση και τη στρατολόγηση.

Η αξιολόγηση ανατέθηκε από την RUSI και διενεργήθηκε από εξωτερικούς αξιολογητές που ήταν ακαδημαϊκοί ερευνητές. Η αξιολόγηση συνδύαζε μια αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του αντίκτυπου της πρωτοβουλίας μέχρι εκείνη τη στιγμή και μια διαμορφωτική αξιολόγηση για την εκτίμηση των μελλοντικών δράσεων.

Στην αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκαν διάφορες μέθοδοι συλλογής δεδομένων:

Υπάρχοντα έγγραφα - 40 έγγραφα ιστορικού, όπως εκθέσεις διαχείρισης, έγγραφα πολιτικής, δημοσιευμένες έρευνες και κατευθυντήριες γραμμές προγραμμάτων, δεδομένα παρακολούθησης και αξιολόγησης, κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης και παρακολούθησης, καθώς και έγγραφα που περιγράφουν τη θεωρία αλλαγής της πρωτοβουλίας (πώς υποτίθεται ότι θα παρήγαγε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα).

Συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης - περισσότερες από 50 ημιδομημένες συνεντεύξεις και πέντε ομάδες εστίασης με το προσωπικό της πρωτοβουλίας, τους συμμετέχοντες και τους εκπροσώπους των χρηματοδοτών και των εταίρων της.

Μη συμμετοχική παρατήρηση - παρατήρηση των διαφόρων δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών συναντήσεων, των εσωτερικών συναντήσεων και των δημόσιων εκδηλώσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Αξιολόγηση του προγράμματος 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) στην Κένυα: Τελική έκθεση.

(Ακαδημαϊκή) Βιβλιογραφία

Μια άλλη σημαντική πηγή δεδομένων για την αξιολόγηση είναι η υπάρχουσα (ακαδημαϊκή) βιβλιογραφία, η οποία είναι σχεδόν πάντα χρήσιμη για τον εντοπισμό αξιολογήσεων παρόμοιων πρωτοβουλιών και για τον προσδιορισμό κατάλληλων αναλυτικών μεθόδων και δεικτών. Είναι απαραίτητη όταν ο στόχος είναι να αξιολογηθεί σε ποιο βαθμό η θεωρία αλλαγής και οι μέθοδοι εργασίας της πρωτοβουλίας συνάδουν με την υπάρχουσα επιστημονική γνώση. Αυτός είναι ένας συνήθης στόχος στις διαμορφωτικές αξιολογήσεις.

12 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το φλαμανδικό σχέδιο δράσης για την πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης και πόλωσης αξιολογήθηκε από το Φλαμανδικό Ινστιτούτο Ειρήνης. Η αξιολόγηση ανέλυσε το σχέδιο δράσης γενικά, με ιδιαίτερη έμφαση σε διάφορα έργα που χρηματοδοτήθηκαν μέσω του σχεδίου δράσης. Το Φλαμανδικό Ινστιτούτο Ειρήνης προέβη σε εμπεριστατωμένη ανάλυση συγκεκριμένων τομέων δράσης στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης. Προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον οι στόχοι και οι πολιτικές επιλογές του σχεδίου δράσης ήταν επαρκώς διατυπωμένες, εξετάστηκε η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία σχετικά με τα μέτρα για την πρόληψη της (βίαιης) ριζοσπαστικοποίησης και αντιπαρατέθηκε με το σχέδιο δράσης.

Για περισσότερες πληροφορίες: (2020) **Een transversale programmascan van het Vlaamseactieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.** Στο Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventive in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.*

Μικτές μέθοδοι (συνδυασμός διαφόρων τύπων δεδομένων)

Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων που περιγράφονται παραπάνω μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνες τους, αλλά μπορούν επίσης να συνδυαστούν. Αυτό ονομάζεται προσέγγιση μεικτών μεθόδων. Η χρήση μεικτών μεθόδων γίνεται όλο και πιο δημοφιλής στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

Η προσέγγιση μεικτών μεθόδων, αν σχεδιαστεί προσεκτικά, έχει πολλά πλεονεκτήματα. Ειδικότερα, μπορεί να αντισταθμίσει τους περιορισμούς των μεμονωμένων μεθόδων συλλογής δεδομένων και να παράσχει πολύ πιο πλούσια δεδομένα σχετικά με την πρωτοβουλία. Η χρήση μεικτών μεθόδων δεν είναι αυτόματα καλύτερη από τη χρήση μόνο μιας μεθόδου συλλογής δεδομένων. Είναι σημαντικό να σκεφτείτε προσεκτικά ποια θα είναι η προστιθέμενη αξία κάθε μεθόδου συλλογής δεδομένων.

13 ΠΡΩΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Οι Johns κ.ά. χρησιμοποίησαν μικτή μεθοδολογία για να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο ενός προγράμματος καθοδήγησης με βάση τον αθλητισμό στη Μελβούρνη, το οποίο αντιμετώπιζε θέματα ταυτότητας, ανήκουν και πολιτισμικής απομόνωσης των νεαρών μουσουλμάνων ανδρών. Στην αξιολόγησή τους, οι ερευνητές διεξήγαγαν συμμετοχική παρατήρηση κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του προγράμματος. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, συλλέχθηκαν δεδομένα από τους συμμετέχοντες και τους ενδιαφερόμενους φορείς μέσω ποιοτικών μεθόδων (ημιδομημένες συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης) και ποσοτικών μεθόδων (έρευνες εξόδου), τα οποία χρησιμοποιήθηκαν αργότερα για να συγκριθούν με τα ποιοτικά δεδομένα.

Για περισσότερες πληροφορίες: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). «Περισσότερο από ένα παιχνίδι»: The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

14 ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Ακαδημαϊκοί ερευνητές διεξήγαγαν αξιολόγηση της στρατηγικής Prevent με στόχο την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων συνδυάζοντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- συστηματική ανασκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας,
- συνεντεύξεις με επαγγελματίες και στις 48 τοποθεσίες του έργου κατά τα πρώτα στάδια της υλοποίησης του έργου,
- τη συλλογή 194 φύλλων ημερολογίου για τη χαρτογράφηση των παρεμβάσεων και της δραστηριότητας του έργου σε εθνικό επίπεδο,
- ανάλυση των τριμηνιαίων αποδόσεων των έργων, και
- διεξοδικές μελέτες περιπτώσεων που πραγματοποιήθηκαν σε 12 τοποθεσίες έργων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People*. Youth Justice Board.

7.3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Αφού συλλεχθούν τα δεδομένα, πρέπει να αναλυθούν για τη διαμόρφωση συμπερασμάτων. Οι μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων περιλαμβάνουν τεχνικές ταξινόμησης, ερμηνείας και επεξεργασίας των συλλεχθέντων δεδομένων. Υπάρχει και πάλι μεγάλη ποικιλία διαθέσιμων επιλογών. Το ποιες επιλογές είναι οι καταλληλότερες εξαρτάται από το τι είδους δεδομένα έχουν συλλεχθεί, τι είδους ερωτήματα πρέπει να απαντηθούν και τι είδους επαγγελματική εμπειρία διαθέτει ο αξιολογητής. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένες από τις πιο συχνά χρησιμοποιούμενες μεθόδους ανάλυσης δεδομένων.

Ποιοτική ανάλυση περιεχομένου

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται ευρέως για την ανάλυση εγγράφων, καθώς και των πρακτικών από συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση σημειώσεων από συμμετοχική/μη συμμετοχική παρατήρηση.

Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει ουσιαστικά τη διάρθρωση και οργάνωση του κειμένου με τον εντοπισμό των τμημάτων που είναι σχετικά με την αξιολόγηση και την κωδικοποίησή τους με συγκεκριμένα θέματα ή λέξεις-κλειδιά. Με τον τρόπο αυτό, καθίσταται δυνατό να φιλτραριστούν όλα τα μέρη των δεδομένων που αφορούν ένα συγκεκριμένο θέμα. Όταν τα δεδομένα δομηθούν και οργανωθούν μέσω της κωδικοποίησης, καθίσταται ευκολότερη η ανάλυση των δεδομένων και ο προσδιορισμός των ειδών των συμπερασμάτων που μπορούν να εξαχθούν από αυτά.

Οι κωδικοί που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση των δεδομένων αναπτύσσονται από τον αξιολογητή. Υπάρχουν δύο γενικές στρατηγικές για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αυτό. Η επαγωγική κωδικοποίηση είναι μια στρατηγική από πάνω προς τα κάτω, όπου οι κωδικοί αναπτύσσονται με βάση τους στόχους και τα βασικά ερωτήματα της αξιολόγησης. Η επαγωγική κωδικοποίηση είναι μια στρατηγική «από κάτω προς τα πάνω», όπου οι κωδικοί αναπτύσσονται με βάση την προσεκτική ανάγνωση των δεδομένων και τον εντοπισμό των θεμάτων και των θεματικών τους. Συνήθως και οι δύο αυτές στρατηγικές χρησιμοποιούνται μαζί.

Η κωδικοποίηση γίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη όταν υπάρχουν πολλά δεδομένα κειμένου. Υπάρχουν διάφοροι τύποι λογισμικού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κωδικοποίηση (για παράδειγμα, NVivo και Atlas.ti).

Ποσοτική ανάλυση

Τα ποσοτικά (αριθμητικά) δεδομένα, τα οποία μπορούν να συλλεχθούν και να παραχθούν μέσω μιας έρευνας ή της επισκόπησης των δεδομένων του έργου, μπορούν να αναλυθούν με διάφορες στατιστικές μεθόδους. Οι μέθοδοι αυτές περιλαμβάνουν βασικές περιγραφικές στατιστικές που αποσκοπούν στην περιγραφή ενός συνόλου δεδομένων, για παράδειγμα, με τον υπολογισμό του εύρους και της μέσης τιμής του (μέσος όρος, τρόπος ή διάμεσος). Η περιγραφική στατιστική μπορεί να εκτελεστεί με προγράμματα λογισμικού όπως το Excel ή το SPSS. Μπορεί να χρησιμεύσει ως ένα πρώτο βήμα προς μια πιο σύνθετη ανάλυση του συνόλου δεδομένων, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός μοντέλου γραμμικής παλινδρόμησης. Ένα μοντέλο γραμμικής παλινδρόμησης αναλύει τη στατιστική σημασία της συσχέτισης και της σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών, η οποία μπορεί να απεικονιστεί σε ένα γράφημα. Το μοντέλο αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την αξιολόγηση του αντίκτυπου μιας πρωτοβουλίας, υπό την προϋπόθεση ότι βασίζεται σε ένα προσεκτικά συγκεντρωμένο σύνολο δεδομένων.

Περισσότερες πληροφορίες

- Hofman, J. και Sutherland, A. (2017). Διαφορετικοί σχεδιασμοί και μέθοδοι αξιολόγησης: Αξιολόγηση παρεμβάσεων που προλαμβάνουν ή αντιμετωπίζουν τον βίαιο εξτρεμισμό. RAND Europe.
- Επιπτώσεις στην Ευρώπη. [Βάση δεδομένων για τις μεθόδους συλλογής δεδομένων και τα σχέδια αξιολόγησης.](#)
- Strauss, A. (1987). Ποιοτική ανάλυση για κοινωνικούς επιστήμονες. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Εγχειρίδιο κωδικοποίησης για ποιοτικούς ερευνητές. London: London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Επισκόπηση: Methodological Briefs: Αξιολόγηση επιπτώσεων 10. Φλωρεντία: Γραφείο Έρευνας της UNICEF.
- Trochum, W. (2006). Βάση γνώσεων ερευνητικών μεθόδων. [Περιγραφική στατιστική.](#)
- Woodley, A., (2004). [Λήψη και ανάλυση ποσοτικών](#) δεδομένων. Οι εκπαιδευτικοί πόροι PREST. Commonwealth of Learning.

8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΒΑΣΗ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σημαντικό μέρος κάθε αξιολόγησης είναι να διασφαλίζεται ότι συμμορφώνεται με τα δεοντολογικά και νομικά πρότυπα. Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό στην περίπτωση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad που ασχολούνται με ευαίσθητα θέματα και συχνά απευθύνονται σε ευάλωτα και στιγματισμένα άτομα και κοινότητες. Η αξιολόγηση μπορεί επίσης να είναι ένας τρόπος για να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό η ίδια η πρωτοβουλία ανταποκρίνεται στα ηθικά και νομικά πρότυπα.

Ένα καλό πλαίσιο για τη σκέψη σχετικά με τη δεοντολογία στις πρωτοβουλίες και τις αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad είναι η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει εν συντομία τις βασικές αρχές αυτού του πλαισίου και τι σημαίνει στην πράξη. Λεπτομερείς οδηγίες για το πώς να συμπεριληφθούν κατάλληλα οι ηθικές, έμφυλες, νομικές και κοινωνικές πτυχές στην αξιολόγηση παρέχονται στον Οδηγό 2 του INDEED.

Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα (Human Rights Based Approach - HRBA) είναι ένα εννοιολογικό πλαίσιο που μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε πολιτική ή πρακτική, ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτή βασίζεται κανονιστικά σε εσωτερικά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στοχεύει επιχειρησιακά στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζεται σε πέντε βασικές αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

Συμμετοχή	Καθένας έχει δικαίωμα ενεργού συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν την απόλαυση των δικαιωμάτων του.
Λογοδοσία	Οι επαγγελματίες και οι διαχειριστές των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad και των αξιολογήσεων λογοδοτούν για την παράλειψη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους έναντι των ομάδων-στόχων. Θα πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικά μέσα επανόρθωσης όταν σημειώνονται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Μη διάκριση και ισότητα	Όλα τα άτομα δικαιούνται τα δικαιώματά τους χωρίς καμία διάκριση. Όλα τα είδη διακρίσεων πρέπει να απαγορεύονται, να προλαμβάνονται και να εξαλείφονται.
Ενδυνάμωση	Όλοι έχουν δικαίωμα να διεκδικούν και να ασκούν τα δικαιώματά τους. Τα άτομα και οι κοινότητες πρέπει να κατανοούν τα δικαιώματά τους και να συμμετέχουν στην ανάπτυξη πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή τους.
Νομιμότητα	Οι πρωτοβουλίες και οι αξιολογήσεις τους θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τα νόμιμα δικαιώματα που ορίζονται στην εθνική και τη διεθνή νομοθεσία.

Προσαρμοσμένο από Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#).

Τι συνεπάγεται η εφαρμογή αυτών των αξιών και αρχών σε πρωτοβουλίες και αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad; Στο έργο INDEED, οργανώσαμε τα βασικά ζητήματα σε τέσσερις διαστάσεις: πτυχές του φύλου, ηθικές πτυχές, νομικές πτυχές και κοινωνικές πτυχές (GELSA).

Πτυχές του φύλου

Συνιστάται οι αξιολογήσεις των PVE/CVE/Derad να υιοθετούν μια προσέγγιση με γνώμονα την ευαισθησία του φύλου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν η υπό αξιολόγηση πρωτοβουλία δεν είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο κατά το σχεδιασμό της. Οι διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης δεν είναι ουδέτερες ως προς το φύλο, ούτε και οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ακόμη και όταν δεν ασχολούνται ρητά με το φύλο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το φύλο αναπόφευκτα επηρεάζει τις εμπειρίες και τις συνθήκες ενός ατόμου. Είναι επίσης γνωστό ότι μπορεί να υπάρχουν διαφορές με βάση το φύλο στις διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης.

Η προσέγγιση της αξιολόγησης με ευαισθησία ως προς το φύλο λαμβάνει υπόψη τις πιθανές διαφορές λόγω φύλου και σχεδιάζεται έτσι ώστε να είναι σε θέση να τις καταγράψει. Αυτό μπορεί να σημαίνει, για παράδειγμα, να διασφαλίζεται ότι υπάρχει ισορροπία μεταξύ των φύλων μεταξύ των ατόμων που παίρνουν συνεντεύξεις και συμμετέχουν στις ομάδες εστίασης και ότι τα δεδομένα που συλλέγονται αναλύονται επίσης από την οπτική γωνία του φύλου, λαμβάνοντας υπόψη και αξιολογώντας τις επιπτώσεις για τα άτομα όλων των φύλων.

Ηθικές πτυχές

Οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad και οι αξιολογήσεις τους συχνά εμπλέκονται με άτομα και ομάδες που έχουν στιγματιστεί και έχουν αμφιλεγόμενες πολιτικές ή θρησκευτικές απόψεις. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα **δεν εισάγουν διακρίσεις** στις πρακτικές ή τις παραδοχές τους. Υπάρχουν αρνητικά παραδείγματα πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad εντός της ΕΕ, όπου άτομα και κοινότητες αισθάνθηκαν ότι στοχοποιήθηκαν λόγω της θρησκευτικής, εθνοτικής ή κοινωνικής τους ταυτότητας και η πρωτοβουλία αποτέλεσε προέκταση των κοινωνικών προκαταλήψεων και προκαταλήψεων.

Μια αξιολόγηση παρέχει μια καλή ευκαιρία για την προσεκτική αξιολόγηση των υποκείμενων και φανερών παραδοχών της πρωτοβουλίας PVE/CVE/Derad σχετικά με τις ομάδες-στόχους της, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι παραδοχές αυτές εκδηλώνονται στους στόχους, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις πρακτικές της πρωτοβουλίας.

Μια αξιολόγηση εξετάζει επίσης πώς η πρωτοβουλία έλαβε υπόψη τις διάφορες ελευθερίες που συνδέονται με το δικαίωμα στη μη διάκριση, όπως η ελευθερία της σκέψης, της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Μια αξιολόγηση μπορεί να εκτιμήσει πώς αυτά τα δικαιώματα και οι ελευθερίες έχουν εξισορροπηθεί με τις ανάγκες του έργου PVE/CVE/Derad για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του εξτρεμισμού και πόσο καλά κατάφερε η πρωτοβουλία να αποφύγει την ενίσχυση μηχανισμών αποκλεισμού που θέτουν τα άτομα σε κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης.

Οι καλές κατευθυντήριες γραμμές για τη δεοντολογική διεξαγωγή μιας αξιολόγησης βασίζονται επίσης στις κοινές αρχές της υπεύθυνης έρευνας. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τη δεοντολογία της έρευνας περιλαμβάνουν καλές οδηγίες για τον τρόπο συνεργασίας με τους ερωτώμενους και τις ομάδες εστίασης και για τον τρόπο σύνταξης μιας έκθεσης αξιολόγησης που λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα και την ακεραιότητά τους.

Νομικές πτυχές

Εκτός από τις διατάξεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα που έχουν ήδη συζητηθεί, πρέπει να ληφθεί υπόψη η εθνική νομοθεσία. Οι κλαδικοί επαγγελματικοί κανονισμοί μπορεί επίσης να έχουν αντίκτυπο, για παράδειγμα, στις δυνατότητες συλλογής και κοινής χρήσης δεδομένων. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τόσο η πρωτοβουλία όσο και η αξιολόγησή της έχουν την κατάλληλη νομική βάση.

Ένα βασικό ζήτημα είναι ότι σχεδόν όλες οι πρωτοβουλίες και οι αξιολογήσεις αντιμετωπίζουν ανησυχίες σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα. Ο [Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων \(ΓΚΠΔ\)](#) θέτει απαιτήσεις για τον τρόπο με τον οποίο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία (δηλαδή να συλλέγονται, να αποθηκεύονται, να αναλύονται ή να κοινοποιούνται). Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαιτεί πάντοτε ειδική νομική βάση, εάν δεν επιτρέπεται από τη ρητή και εν επιγνώσει συγκατάθεση του εν λόγω προσώπου.

Εκτός από την τήρηση των κανονισμών GDPR και άλλων νομοθετικών διατάξεων, οι αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad μπορούν επίσης να αξιολογήσουν την πρωτοβουλία ως προς το κατά πόσον οι πρακτικές της είναι σύμφωνες με αυτούς. Είναι σημαντικό να τηρούνται στενά οι εν λόγω κανονισμοί, καθώς η παραβίαση δεδομένων, οι καταχρήσεις και οι παραβάσεις μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τα άτομα και να καταστρέψουν την εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες PVE/CVE/Derad και στο έργο τους. Τέτοιες παραβιάσεις μπορούν επίσης να ενισχύσουν τους φόβους παρακολούθησης, κατάρτισης προφίλ και προκατειλημμένων πρακτικών.

Κοινωνικές πτυχές

Μια αξιολόγηση μπορεί επίσης να δώσει την ευκαιρία να δούμε πέρα από την ίδια την πρωτοβουλία και να αξιολογήσουμε πόσο καλά αντιμετωπίζει και λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί και τι είδους αποτελέσματα έχει σε σχέση με αυτό το πλαίσιο. Αυτό το είδος ευαισθησίας στο κοινωνικό πλαίσιο αποτελεί συχνά κλειδί για την επιτυχία των παρεμβάσεων PVE/CVE/Derad και την αποφυγή τυχόν ακούσιων επιζήμιων επιπτώσεων.

Η αξιολόγηση μπορεί να επικεντρωθεί στο πώς (και κατά πόσον) η πρωτοβουλία έχει αντιμετωπίσει τον κίνδυνο ακούσιων συνεπειών του έργου της στις κοινότητες και την κοινωνία, όπως ο στιγματισμός, η ένταξη/ο αποκλεισμός, οι επικρατούσες προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και το αίσθημα ασφάλειας εντός ορισμένων κοινοτήτων και της κοινωνίας γενικότερα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#).
- [Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#).
- RAN. [Προσεγγίσεις με βάση το φύλο στο PVE: Προληπτική εργασία για κορίτσια μέσα και γύρω από τα σχολεία](#). Έγγραφο συμπερασμάτων της συνάντησης της ομάδας εργασίας RAN.
- Lloyd, M. [Κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για την εργασία σε θέματα P/CVE στη φροντίδα ψυχικής υγείας](#). Έκδοση RAN.
- Ομάδα Αξιολόγησης των Ηνωμένων Εθνών. [Δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση](#).

9. ΟΚΤΩ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Προηγούμενες μελέτες και αξιολογήσεις έχουν δείξει ότι ορισμένες προκλήσεις παρουσιάζονται συχνά στις αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad. Παρακάτω έχουμε καταρτίσει έναν κατάλογο συμβουλών για το πώς να τις αποφύγετε ή να τις μετριάσετε:

1

1. Ενσωμάτωση της αξιολόγησης στο σχεδιασμό της πρωτοβουλίας

Πολλές προκλήσεις στην αξιολόγηση μπορούν να αποφευχθούν όταν η αξιολόγηση σχεδιάζεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία. Αυτό σημαίνει ότι ο σχεδιασμός της πρωτοβουλίας περιγράφει επίσης λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο θα αξιολογηθεί. Η πρώτη αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί ήδη σε αυτό το στάδιο σχεδιασμού. Πολλές αποφάσεις που λαμβάνονται κατά τις πρώτες ημέρες της διάρκειας ζωής της πρωτοβουλίας καθορίζουν το είδος των σχεδίων αξιολόγησης, των μεθόδων και των δεδομένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μεταγενέστερες αξιολογήσεις.

2

2. Εξασφάλιση χρηματοδότησης και πόρων για την αξιολόγηση

Μια κοινή πρόκληση για την αξιολόγηση είναι ότι δεν υπάρχει χρηματοδότηση γι' αυτήν. Αυτό φαίνεται να είναι ιδιαίτερα συνηθισμένο σε μακροχρόνια προγράμματα και βραχυπρόθεσμες δράσεις που βασίζονται σε περιορισμένης διάρκειας χρηματοδότηση έργων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο χρηματοδότης μπορεί να απαιτεί την αξιολόγηση της πρωτοβουλίας, αλλά δεν διατίθενται επιπλέον πόροι για το σκοπό αυτό.

Μια αξιολόγηση, ακόμη και στις πιο απλές μορφές της, απαιτεί μάλλον σημαντικούς πόρους. Θα πρέπει να προγραμματιστεί με σαφήνεια από πού θα προέλθουν αυτοί οι πόροι. Συνιστάται η χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad να διαθέτει ειδικό προϋπολογισμό για την αξιολόγηση, επιπλέον της χρηματοδότησης για την υλοποίηση της ίδιας της πρωτοβουλίας.

3

3. Καθορισμός με σαφήνεια του σχεδιασμού και των στόχων της πρωτοβουλίας

Το σημείο εκκίνησης για σχεδόν κάθε είδος αξιολόγησης είναι η σαφής κατανόηση των στόχων, του σχεδίου υλοποίησης και της υποκείμενης παραδοχής σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι προγραμματισμένες δράσεις υποτίθεται ότι θα παράγουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα (θεωρία της αλλαγής). Ιδανικά, οι στόχοι και η θεωρία της αλλαγής αναπτύσσονται προσεκτικά στο στάδιο του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας. Εάν οι στόχοι

δεν έχουν καθοριστεί σωστά, είναι δύσκολο να διεξαχθεί αξιολόγηση υψηλής ποιότητας.

4

4. Ανάπτυξη των πρακτικών παρακολούθησης των δεδομένων της πρωτοβουλίας με γνώμονα την αξιολόγηση

Το είδος της αξιολόγησης που είναι δυνατόν να διεξαχθεί εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των διαθέσιμων δεδομένων. Υπάρχουν πολλά είδη δεδομένων που μπορούν να συλλεχθούν κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης, αλλά ορισμένα σχέδια αξιολόγησης απαιτούν δεδομένα που μπορούν να συλλεχθούν μόνο σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Για παράδειγμα, προκειμένου να αξιολογηθεί με αξιοπιστία ο αντίκτυπος μιας πρωτοβουλίας στους συμμετέχοντες, θα πρέπει να υπάρχουν κάποιες πληροφορίες σχετικά με την κατάστασή τους τη στιγμή που ξεκίνησαν. Η αξιολόγηση απαιτεί σχεδόν πάντα καλή τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας.

Όταν η πρωτοβουλία διαθέτει συστηματικές πρακτικές παρακολούθησης και τήρησης αρχείων που ενημερώνονται από τις ανάγκες των μελλοντικών αξιολογήσεων, τα απαραίτητα δεδομένα θα υπάρχουν όταν χρειάζονται. Οι ανεπαρκείς πρακτικές παρακολούθησης δεν καθιστούν την αξιολόγηση αδύνατη, αλλά περιορίζουν σημαντικά τις διαθέσιμες επιλογές και μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της.

5

5. Εστίαση στη μάθηση

Μια αξιολόγηση είναι πιο χρήσιμη όταν σχεδιάζεται και διεξάγεται με σκοπό τη μάθηση. Αυτό σημαίνει ότι η αξιολόγηση έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την περαιτέρω ανάπτυξη της πρωτοβουλίας και περιλαμβάνει ένα σαφές σχέδιο για τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά της. Συνιστάται η αξιολόγηση να μην συνδέεται με αποφάσεις χρηματοδότησης, αλλά να διεξάγεται στη μέση μιας περιόδου χρηματοδότησης. Αυτό παρέχει το πιο επικοινωνιακό περιβάλλον για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης χωρίς πίεση για την επίδειξη επιτυχίας, παρέχοντας μια πραγματική ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα για τη βελτίωση της πρωτοβουλίας.

6

6. Συμμετοχή των βασικών ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό της αξιολόγησης

Οι αξιολογήσεις τείνουν συχνά να είναι μια διαδικασία «από πάνω προς τα κάτω», κατά την οποία ο στόχος και ο σχεδιασμός καθορίζονται από τον χρηματοδότη. Η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτή δεν είναι πολύ παραγωγική στρατηγική. Αντ' αυτού, είναι συνήθως καλύτερο να υιοθετείται μια πιο συμμετοχική προσέγγιση και να εμπλέκονται τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως εκείνα που υλοποιούν την πρωτοβουλία, στη διαδικασία αξιολόγησης από την αρχή της.

Η συμπερίληψη των ενδιαφερομένων μερών επιτρέπει τη δημιουργία της ιδιοκτησίας και της εμπιστοσύνης που απαιτούνται για την επίτευξη αξιόπιστων αποτελεσμάτων. Όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού, αυτό δείχνει ότι οι απόψεις, οι γνώσεις και η εμπειρία τους εκτιμώνται. Όταν η αξιολόγηση ανταποκρίνεται στις ανάγκες όσων εμπλέκονται στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας, η αξιολόγηση δεν παρουσιάζεται πλέον ως μια επιπλέον εργασία που απαιτείται από κάποιον άλλον, αλλά αντίθετα θεωρείται ως κάτι ωφέλιμο για την ανάπτυξη του δικού τους έργου. Αυτό παρέχει περαιτέρω κίνητρα για να συνεργαστούν στην παραγωγή των δεδομένων που απαιτούνται για την αξιολόγηση και να είναι ειλικρινείς σχετικά με πιθανές αδυναμίες και αποτυχίες.

7

7. Βεβαιωθείτε ότι ο αξιολογητής κατανοεί καλά τον τομέα PVE/CVE/Derad.

Όταν η αξιολόγηση διενεργείται από εξωτερικό αξιολογητή, είναι καλό να βεβαιωθείτε ότι ο αξιολογητής είναι εξοικειωμένος με τον τομέα PVE/CVE/Derad και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Παρόλο που πολλοί κοινοί τύποι και μέθοδοι αξιολόγησης μπορούν να εφαρμοστούν στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad, είναι μάλλον δύσκολο να βγάλουμε νόημα από οποιαδήποτε δεδομένα ή παρατηρήσεις χωρίς να έχουμε μια καλή γενική κατανόηση του τομέα.

8

8. Σκεφτείτε έγκαιρα τη δεοντολογία και τους τρόπους διασφάλισης της διαθεσιμότητας των δεδομένων.

Μια κοινή πρόκληση στις αξιολογήσεις των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad είναι ότι οι ανησυχίες δεοντολογίας και ασφάλειας μπορούν να περιορίσουν την πρόσβαση στα δεδομένα. Οι κυβερνητικές αρχές και όσοι υλοποιούν την πρωτοβουλία μπορεί να διστάζουν να μοιραστούν πληροφορίες, ιδίως όταν αυτές περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικά με τις πολιτικές απόψεις ή τα προσωπικά ζητήματα ενός ατόμου. Οι πτυχές ασφαλείας μπορεί να περιορίσουν την πρόσβαση σε χώρους όπου θα μπορούσαν να διεξαχθούν συνεντεύξεις ή παρατηρήσεις. Συνιστάται να μάθετε από νωρίς τι είδους δεοντολογικοί, ασφαλιστικοί και νομικοί περιορισμοί υπάρχουν για την ανταλλαγή δεδομένων και να σκεφτείτε τρόπους για την επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων εντός αυτών των ορίων.

Ένα άλλο σύνολο προκλήσεων απορρέει από τον ευαίσθητο και στιγματισμένο χαρακτήρα του βίαιου εξτρεισμού. Οι ομάδες και τα άτομα-στόχοι μιας πρωτοβουλίας μπορεί να είναι δύσκολο να προσεγγιστούν και να οικοδομήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης, λόγω της εύθραυστης κατάστασης και των σχέσεων με τα άτομα που εμπλέκονται στον εξτρεισμό. Μπορεί επίσης να μην είναι πρόθυμοι να μοιραστούν τις πραγματικές τους απόψεις, καθώς αυτές μπορεί να θεωρηθούν κοινωνικά ανεπιθύμητες και να στιγματιστούν. Ως εκ τούτου, συνιστάται να σκεφτείτε προσεκτικά ποιον θα επιλέξετε ως αξιολογητή, ώστε να κερδίσετε την εμπιστοσύνη που απαιτείται για τη συλλογή των δεδομένων - και να το κάνετε με τρόπο που να μην θέτει σε κίνδυνο την εμπιστοσύνη των ατόμων στην ίδια την πρωτοβουλία.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Björge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). *Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress*. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

[about-nhris/human-rights-based-approach/](#).

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredestinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). *Improving evaluation of anti-crime programs*:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://icct-schmid.nl/)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation